ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 64 ◆ Середа, 3 квітня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Є «МУ-МУ»!

В ніч на 2-е квітня не спалося. Марилися крамниці, повні добра. Устав поночі, покинув хутір, і — на Київ. Якраз одчинився Центральний гастроном столиці. Достаток вивозили в торгові зали порціями — щоб не шокувати народ. А тому першою з'явилася «докторська» (по 6.70), і лиш за нею — «останкінська» (по 7.80). А потім уже понесло: рис (2.10), пшоно (1.05), всілякі крупи (але не гречану!) На свинину я вже не дивився. У кондитерському відділі — веселіше: тістечка — від 50 копійок і вище, цукерки шоколадні — 10-12 карбованців, а мої улюблені «Му-му» — всього 4.75. Жити можна! А ось і кава. За «подвійну половинку» — 41 копійка. А казали ж... Все одно не купив: не було карбованця під заставу за чашку без ручки. А без застави мені не дали, бо л и ц ь о моє не викликає довір'я. Не таке мусить бути л и ц ь о у розвинутого ринкового суспільства. Ну, та гаразд. Сидю, чекаю 14-ї години. Невже в о н а теж подорожчає?! Обіцяли ж!..

Віталій ЖЕЖЕРА.

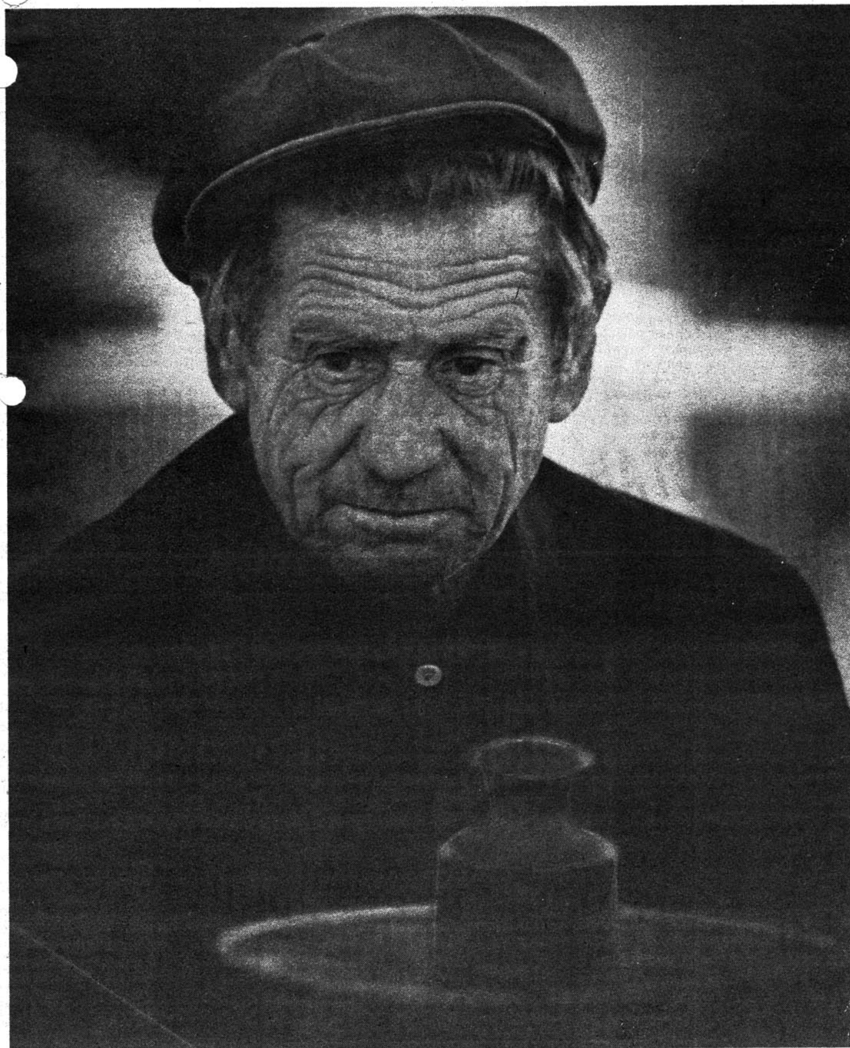

Фото Михайла САЧКА.

ГАРЯЧИЙ ТЕЛЕФОН

Шановні читачі!

10 квітня з 12 до 13.30 ви зможете безпосередньо спілкуватися з Головою Верховної Ради УРСР Л. Кравчуком.

Для цього вам досить підняти телефонну трубку і набрати номер 293-05-09.

Голова Верховної Ради України відповість на всі питання, які вас цікавлять, окрім, звичайно, тих, які вирішуються безпосередньо місцевою владою.

Отже, тел. 293-05-09, 10 квітня, з 12 до 13.30.

Запрошуємо до розмови.

Редколегія.

ПРЕДСТАВНИКИ всіх вугледобувних об'єднань Донецької області візьмуть участь у переговорах з урядом СРСР. Делегати шахтарів, уповноважені своїми колективами, виїхали в Москву.

Поки що становище на вугільних підприємствах залишається без зміни. За зведеннями гірничих диспетчерів, із 122 шахт області продовжують страйкувати 20. У цілому по Україні не видобувають вугілля 47 підприємств.

ДО МИРУ, терпимості, взаєморозуміння, любові і єдності закликав український народ глава Української греко-католицької церкви кардинал Мирослав Іван Любачівський. Він прибув спеціальним рейсом до Львова. На аеродромі і в центрі міста його зустрічали тисячі віруючих.

В соборі Святого Юра Верховний архієпископ УГКЦ відправив божественну літургію. Відбулася зустріч глави УГКЦ з представниками обласної та міської Рад народних депутатів, а також прес-конференція для радянських і зарубіжних журналістів.

За січень—березень редакція одержала 10575 листів.

Матеріал про це читайте на 11-й сторінці.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

Засновник Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955. Тираж 166.300. Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

УКРАЇНА ХОЧЕ МАТИ РЕАЛЬНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ

Прес-конференція Голови Верховної Ради Української РСР Л. М. Кравчука

Як уже повідомлялось, 28 березня відбулася прес-конференція Голови Верховної Ради УРСР Л. Кравчука, присвячена питанням, пов'язаним з підсумками Всесоюзного референдуму і республіканського опитування, подальшою роботою над проектом Союзного договору, практичними кроками Верховної Ради по утвердженню принципів Декларації про суверенітет України. Друкуємо дещо скорочений звіт про неї.

Л. Кравчук. Підсумки референдуму вже досить детально викладені і в союзній, і в республіканській пресі. Є вже і підсумки комісій — союзної і республіканської. Тому я не хотів би повторювати відоме. Краще, мабуть, почати з того, що сьогодні цікавить журналістів. Я готовий відповідати на ваші запитання.

Кореспондент газети «Правда України». Леоніде Макаровичу! Після всесоюзного референдуму центр наполегливо заявляє, що одночасно з вирішенням проблеми збереження Союзу практично схвалено і проект Союзного договору. Що ви можете сказати з цього приводу?

Л. Кравчук. Я думаю, тут будь-яка підтасовка, тим більше політична, не припустима. Напередодні референдуму ніде, я підкреслюю, ніде — ні у виступах керівників, ні в заявах, ні в постановах — не наголошувалось, що референдум одночасно має виявити і думку народу щодо опублікованого проекту Союзного договору.

І така деталь немаловажна. Коли збиралась Рада Федерації, то навіть обговорювалось питання про те, чи потрібно друкувати цей проект до референдуму. Тому що попередня Рада Федерації, яка обговорювала той проект, що раніше був надрукований, не ставила питання про потребу друкувати ще один проект. Але після того, як попрацювали над проектом, внесли доповнення, раптом виникло питання про те, щоб надрукувати і цей, другий, варіант проекту Союзного договору.

Звичайно, це факт, історичний факт, що народ, який брав участь у голосуванні, виступив за Союз. Україна має ту особливість, що її народ виступив не тільки за Союз — він виступив за Союз певного характеру, певного змісту: за Союз суверенних держав. На основі Декларації про державний суверенітет. І за це проголосувало понад 80 відсотків виборців, які брали участь у голосуванні. Це важливий політичний момент. Надзвичайно важливий.

І повторюю, зовсім не можна пов'язувати референдум з проектом Союзного договору, над яким ще треба чимало попрацювати.

Ми зараз маємо завдання готувати такий Союзний договір, який би відповідав інтересам народу України, грунтувався на основі Декларації про державний суверенітет. Верховна Рада до цього вже приступила. На Президії ми створили робочу комісію, до якої увійшли три члени Президії — О. Коцюба, М. Шульга, І. Юхновський. Ми тут дотримуємося тієї позиції, яку висловила Верховна Рада: щоб було співвідношення більшості й опозиції. У нас у Верховній Раді опозиція становить третину депутатів.

Уже тепер, коли ми зробили перерву в пленарних засіданнях, перенесли роботу в комісії, саме в них маємо працювати і над проектом Союзного договору. Закриваючи пленарне засідання, я сказав, що це дуже важливе завдання для кожного депутата. Якщо він хоче зробити щось добре для справи, то має сісти з олівцем за стіл і внести щось конкретне до проекту Договору, діючи в інтересах українського народу. І чим більше він цього зробить, тим більше матиме права сказати, що він у складний час, коли розбудовувалась Українська держава, долучив до того документа думки, націлені на те, щоб відкрити дорогу до справжнього суверенітету, до всього того, що визначає державність.

Я, до речі, вже виклав деякі свої зауваження і пропозиції до проекту Союзного договору. Вони роздані депутатам.

Повторюю, вся ця робота має грунтуватись на нашій Декларації. З одного боку, бажання більшості виборців жити в Союзі. Але ми вважаємо, що це має бути новий Союз, побудований на нових засадах, що Україна має бути повноправною державою в тому Союзі. І якщо вона делегує певні повноваження, то вона делегує їх, виходячи зі своїх інтересів і з того, що народ проголосував. Але вона делегує, не позбуваючись їх назавжди. Це також принциповий момент.

Кореспондент Укрінформу. Цікаво почути вашу думку про те, якою ви бачите участь у Союзі тих республік, де не проводився Всесоюзний референдум?

Л. Кравчук. Я думаю, що там, де не проводився Всесоюзний референдум і де республіки обрали свій курс на вихід з Радянського Союзу, вони мають на основі законів, конституційних норм поставити зараз питання про те, як, яким чином чи вийти, чи залишитися в Союзі на основі нового Договору.

Якщо під час референдуму народ проголосує за вихід, то настане інший етап роботи, перехідний період виходу із Союзу. За тими законами, які є сьогодні, для цього дається п'ять років. За цей час мають відбутися переосмислення і переробка всіх економічних, політичних та інших відносин. Особливі складності будуть в економічних; у політичних, я не думаю, що будуть великі труднощі.

Кореспондент газети «Комсомольское знамя». Шановний Леоніде Макаровичу, вчора «Правда Украины» надрукувала лист народних депутатів СРСР з України, в якому критикується ваше твердження, що виразником волі народу України є тільки Верховна Рада республіки. Було процитоване ваше інтерв'ю «Комсомольскому знамени». Це вже не перший випад на адресу керівників парламенту. Чи не здається вам, що деякі органи, які відстоюють ідею оновленої федерації, розгорнули планомірну кампанію по дискредитації керівників Верховної Ради республіки?

Л. Кравчук. Я прочитав це звернення. Думаю, що коли б, скажімо, депутати, які підписали звернення, заглянули до нашої Декларації, то вони б цього не підпи[illegible]. Адже там написано, [illegible] я цитую: «Від імені всього народу може виступати виключно Верховна Рада Української РСР. Жодна політична партія, громадська організація, інше угруповання чи окрема особа не можуть виступати від імені всього народу України».

Це елементарно. Не може будь-який народний депутат, навіть група депутатів, навіть всі народні депутати СРСР, обрані від України, виступати від імені народу України. Тому що вони не є, навіть разом узяті, органом. Вони входять до того органу, куди їх обрали, — до Верховної Ради СРСР. Та[illegible] в областях. Скажімо, [illegible]жуть депутати з Львівської, Чернівецької, Чернігівської, Сумської областей представляти відповідно Львівськ[illegible], Чернівецьку, Чернігівс[illegible], Сумську області у Верховн[illegible] Раді України. Вони представляють Верховну Раду України як орган від народу України, всього народу. А інтереси області представляє лише обласна Рада. Це азбука політичної структури будь-якого суспільства. Я дуже шкодую, що цієї азбуки не знають деякі депутати Верховної Ради СРСР.

А що стосується другої частини запитання, то я б сказав так. У нинішній ситуації, коли люди розгублися під тиском життя, політичних пристрастей, тієї невпевненості, яка є, закликів розпустити Верховну Раду, вони ду-

(Продовження на 3-й с[illegible]).

КИРГИЗСТАН ПРИЙМАЄ УКРАЇНУ

Делегація України прибула в столицю Киргизстану Бішкек з незвичною досі, але цілком закономірною, за умов реального, а не ритуального суверенітету місією — підписання Договору про дружбу і співробітництво між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Республікою Киргизстан.

В аеропорту Манас державну делегацію України на чолі з Головою Верховної Ради республіки Л. Кравчуком чекали традиційна запашна паляниця і щіпка солі, прекрасні у своєму національному вбранні дівчата.

— Справжній дружбі українського і киргизького народів вже майже півтора століття, коли уперше наш край прийняв і став рідним для тисяч переселенців з півдня України,—сказав під час зустрічі Президент Республіки Киргизстан А. Акаєв. — Ніщо і ніколи не затьмарило святих стосунків між нашими народами. А тепер, я певен, вони набудуть нового розвитку і розквіту.

— Ми 70 років по-різному жили разом. І лише тепер відкрито шлях до справді органічного і природного єднання наших і близьких, і далеких перспектив, пов'язаних з кращою долею народів в цілому і кожної окремої людини зокрема, — сказав у відповідь Л. Кравчук. — Після референдуму за його результатами ми визначили курс розвитку республіки — у Союзі, але як суверенна, повноправна і рівна серед інших. Найважливіше, що Декларацію про державний суверенітет Української РСР ми почали поступово і неухильно наповнювати конкретним змістом, приймаючи закони на захист інтересів республіки, але не на шкоду і без ущемлення інтересів інших країн, для справді вільного розвитку дружніх і ділових зв'язків з усіма іншими республіками. І сьогодні підписання договору є черговим важливим кроком на цьому єдино правильному шляху.

І ось — урочистий момент скріплення договору підписами Високих Сторін. Договору, в якому першим рядком визначено і підтверджено право обох народів розпоряджатися своєю долею, прагнучи до зміцнення і розвитку багаторічних економічних і культурних зв'язків, відносин дружби і всебічного взаємовигідного співробітництва.

Тут же, але вже в розвиток договору, відбулося підписання угоди між міністерствами закордонних справ обох республік, де своєю незвичайністю виділяється положення про надання повноважень Українській Радянській Соціалістичній Республіці представляти інтереси Республіки Киргизстан в ООН.

Потім державна делегація України побувала на виробничому об'єднанні «Верстатобудівний завод імені В. І. Леніна», де зустрілися зокрема із представниками української громади. До речі, в Киргизії проживає понад 120 тисяч українців, серед яких є і академіки, і міністри, близько 300 наших далеких земляків обрано депутатами місцевих Рад, 7 — народними депутатами Республіки Киргизстан і 1 — голова колгоспу імені В. І. Леніна Олександр Заноха — обраний народним депутатом СРСР.

О. ПЕТРИЧЕНКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Бішкек, Киргизстан.

УКРАЇНА ХОЧЕ МАТИ РЕАЛЬНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ

(Продовження. Початок на 2-й стор.).

же боляче сприймають навіть справедливі тези. І вони за всім бачать, що на них хтось посягає, на їхні права.

Я ніколи не посягав і не посягаю на права народних депутатів СРСР. Вони мені не потрібні, ці права. У нас є Верховна Рада, яка має всі права, всі засади — політичні та юридичні.

Кореспондент газети «Київська правда». Який зміст ваших доповнень до проекту Союзного договору, що ви роздали депутатам? Що вас не влаштовує в останньому варіанті?

Л. Кравчук. У мене багато зауважень практично по кожній статті. Але якщо їх звести до одного, то мені здається, що варіант Союзного договору, який недавно надрукований, є непослідовним ні в політичному, ні в правовому аспекті.

Скажімо, в першій статті проголошено, що республіки входять у Союз як суверенні держави, але в проекті про це забувається. Візьміть підрозділ перший. В ньому говориться, що Союз — суверенна федеративна демократична держава, створена в результаті добровільного об'єднання рівноправних республік. Бачите, Союз називається державою, а об'єднуються вже просто рівноправні республіки, а не суверенні держави, якими вони є за своїми деклараціями і конституціями.

І так майже по кожному пункту — немає послідовності. Не вирішено, приміром, питання про форми власності. Це принципове питання. Ми вважаємо, що власність народу України не може нікому віддаватись. Вона може делегуватись для використання на певний час, а не навічно.

Не вирішено питання про оподаткування. Я стою на тому, що має бути одноканальна система оподаткування: ми делегуємо повноваження, делегуємо кошти, але всі вони надходять до бюджету України, а Верховна Рада визначає, скільки для чого потрібно.

Звичайно, я не претендую на те, що викладені пропозиції — це вже істина в останній інстанції. Я подав свої роздуми, які можуть бути опротестовані, доповнені, але вони дають поштовх для думки, для того, щоб працювати над документом творчо, а не сприймати його як завершений, і, що, мовляв, народ уже це підтримав і нам залишилось тільки проголосувати.

Цього не може бути. Я переконаний, що з цим погодяться депутати Верховної Ради України. Вони вже свою думку висловили, проголосувавши за другий бюлетень.

Кореспондент журналу «Політика і час». Такі запитання. Перше, які у нас перспективи з розробкою нової Конституції УРСР. Союзний договір — це важливий документ. Але він якось затулив цю не менш важливу для республіки роботу...? І друге запитання. Відомо, що вчора приїхав до Києва колишній Президент США. Чи маєте ви намір з ним зустрітися? Якщо зустрілись, то яка була розмова?

Л. Кравчук. Щодо Конституції. Ми завтра проведемо засідання Конституційної комісії. Після цього концепцію Конституції в квітні буде винесено на Верховну Раду. Ось тут сидить Олександр Павлович Коцюба. Він зараз готує науково-практичну конференцію з цього питання, де ми обговоримо й інші варіанти концепції, пропозиції для того, щоб потім збагатити концепцію, яка має стати основою для розробки тексту Конституції. Так що у нас із розробкою Конституції, я вважаю, справи просунулися вперед.

Ми тут не поспішаємо. Звичайно, хотілося б мати нову Конституцію вже сьогодні, але, відверто кажучи, таку Конституцію, яка б приймалася не на п'ять років і не змінювалась залежно від того, хто приходить до керівництва. Як у нас було раніше? Кожний керівник мав найвище бажання засвідчити свою історичну роль тим, що пов'язував свою долю з прийняттям нової Конституції. Але кожна з них була не краща від попередньої. Отож нам хотілося б уже мати таку Конституцію, яка б не була пристосована до когось із керівників, а була б пристосована до долі народу України, її історії і, головне, відкривала їй перспективу. Це має бути Конституція нової, демократичної, вільної, повноправної Української держави.

Ось така позиція щодо Конституції. І для цього хочемо мати необхідний матеріал. Але зараз перехідний період. Одні структури гинуть, інші народжуються, треті ще не досягли такого рівня досконалості, щоб можна було робити певні висновки. Адже в теорії завжди існують такі періоди, такі етапи будь-яких процесів, формулювань і категорій, які є завершеними тільки тоді, коли вже увібрали в себе повноцінний досвід тієї чи іншої проблеми. А зараз його ще немає, повноцінного досвіду. Ми тут у скрутному становищі. Але ми працюємо і будемо просуватися вперед.

Тепер щодо другого питання. Так, Президент Ніксон... У них, бачите, така культура, що коли людина обрана Президентом, то вона вже довічно величається Президентом. У нас навіть діючого Президента топчуть, а вже якщо він піде зі своєї посади, то його не тільки топчуть — його ріжуть на шматки. Це яскраве свідчення тієї культури, яка у нас є. Правда, треба мати на увазі й те, що, на жаль, як кажуть, нам не щастить на керівників. Вони завжди наroblять чогось такого, що і добре слово сказати важко. Я не кажу про нині сущих, а про тих, що вже в історії. Хоч і нині сущі вже також наробили чимало і ми разом з ними...

І ось я зустрічався тільки-но з президентом Ніксоном. Людина це надзвичайно цікава, розумна. У нього мета — з'ясувати, які процеси відбуваються на Україні, в інших республіках. Як ми мислимо — як суверенна держава, чи як республіка. Чи хочемо виходити на відносини з іншими державами. Чи можемо забезпечити стабільність і в економіці, і в політиці.

Я йому щиро розповів про наміри, які ми маємо. А ми маємо наміри надзвичайно широкі. І цим не посягаємо на чиїсь права, я хочу це підкреслити. Якщо ми хочемо вступати у відносини з будь-якою країною, то цим ми не посягаємо на права центру. Якщо ми йдемо в руслі політики гуманістичної, яку ми обрали, то, коли вступаємо у відносини з іншими державами як Україна, збагачуємо той курс і ту політику і виходимо зі своїми інтересами. Ми хочемо стати багатшими, хочемо стати цивілізованішими. Ми хочемо стати авторитетнішими як народ, як нація, як держава. І це наше право, і це наша потреба. І тільки так ми можемо досягти тих цілей, які перед собою поставили.

Я про це сказав президенту. Мене дивує, сказав я, що деякі держави з такою обережністю ставляться до наших республік. Кожна свої відносини перевиміряє тим, сподобається це центрові, чи ні. Так не треба. Ми не посягаємо на чиїсь права, але ми хочемо, щоб і наші права поважали. І ми хочемо вийти на нормальні відносини.

Ми підтримуємо і зовнішню політику, і той курс на роззброєння, на ті процеси демократизації, які виходять від нашого Президента. Все це увійде в історію, як би до нього не ставились. Це він розпочав. Але, бачите, життя настільки складне, що вже в процесі того курсу почалися певні неточності і, я б сказав, навіть коливання навколо того, що хотілося на початку.

Ми не збираємося ревізувати зовнішньополітичний курс або проводити якийсь агресивний. Ми, навпаки, за демократичний, гуманістичний, за курс на роззброєння, як визначено в нашій Декларації. До речі, в ній записано, що ми маємо намір у перспективі стати без'ядерною зоною. Тобто, в ній гуманні, людські принципи закладені.

А візьміть економіку. Чого ми маємо весь час до когось звертатись, щоб вирішити свої внутрішні економічні питання, в тому числі й ті, що пов'язані із залученням капіталу, запрошенням ділових людей до нашої республіки, щоб вони тут працювали в інтересах народу України. Для цього ми й прийняли вже в першому читанні Закон про зовнішньоекономічну діяльність, де відкриваємо дорогу для такої роботи. І це нормально, я вважаю. Це нормальні відносини.

Дороги від суверенітету назад немає. Не буде її ніколи, бо це вже увійшло в кров народу, це вже не просто чиєсь бажання, що можна сьогодні так, а завтра інакше. Народ став на цю дорогу, підтримав нас, і, що б не сталося, які б бурі, які б турбулентні процеси в політиці не сталися, ми з тієї дороги звернути не можемо, не маємо права. Це народ так наказав нам. І наш найвищий, святий обов'язок — виконувати його волю. Інакше не можна.

Якщо цього не зрозуміють у центрі і почнуть перетягувати канат, то це буде несерйозна політика. Звичайно, віддавати повноваження, віддавати якісь владні функції важко, я це розумію. Я розумію міністра, який сюди приїздив і нікому інколи навіть не повідомляв, що він хоче тут зробити. Я вже не кажу про вищих службових осіб. Приїжджали як до себе в колонію, робили, що хотіли. А зараз їм цього не дозволяють. І подолати ці психологічні бар'єри не так просто — вони глибокі. Треба, щоб минуло ще чимало часу, щоб тих людей якось поставити на своє місце. Але при цьому не треба їх шельмувати.

Кореспондент радіостанції «Свобода». На одному з недавніх засідань Верховної Ради України народний депутат С. Гуренко звинуватив частину членів Президії, керівництво Верховної Ради в тому, що воно сприяє перетворенню трибуни Верховної Ради в трибуну антикомуністичну. Ми бачимо й інші спроби нападати на окремих членів Президії, в тому числі і на вас, Леоніде Макаровичу. У зв'язку з цим запитання: чи не зв'язано це із зростанням вашого політичного рейтингу не тільки в республіці, країні, а й за рубежем. Західні засоби масової інформації серед політичних лідерів республік називають вас і Назарбаєва.

Л. Кравчук. Я не думаю, що це саме з тим пов'язано. Ми сьогодні стали перед вибором, чи будемо будувати суверенну державу, і Україна буде в Союзі, але як держава, а не як безправна республіка, чи вона буде з більш автономними функціями, але не з державними. І тут позиції розділилися. Люди мають різні точки зору, одні так розуміють суверенітет, а другі — по-іншому. І до цього треба ставитися з розумінням.

Отже, я не думаю, що тут є спроби дискредитувати, скажімо, мене як Голову Верховної Ради. Йде політична боротьба — боротьба думок, поглядів, точок зору. Однак вона не означає ворожнечі. В нормальному демократичному суспільстві люди можуть вільно висловлювати свою точку зору, незалежно від того, подобається це комусь чи не подобається. Я ставлюсь до цього досить спокійно. І до того, що газети пишуть, і до тих чи інших заяв. Я також роблю відповідні заяви. Скажімо, на Пленумі ЦК Компартії України я не погодився з тією точкою зору, яка там висловлювалась. І вважаю, це моє право, як і право будь-кого з керівників республіки чи політичних лідерів. І тут немає нічого надзвичайного. Ми мусимо звикнути, що це є нормальне явище, коли йде зіткнення позицій, точок зору і різних думок.

Я ніколи не підтримував того, щоб це переносилося на особистості і щоб у політичній боротьбі застосовувалися методи, які не можуть вважатися гуманними. Але коли є якісь факти і коли газета їх друкує, то це право газети надрукувати чи не надрукувати. Я образ, підкреслю, ні на кого не маю, тому що ми завжди можемо знайти взаємне порозуміння з представниками будь-кого — опозиції і неопозиції.

Станіслав Іванович висловив свою точку зору на сесії, він говорив трохи не так, як ви процитували. Він сказав, що не зрозуміла позиція керівників Верховної Ради. Я думаю, що він мав на увазі не допускати такого, щоб трибуна Верховної Ради використовувалась не для обговорення і прийняття законів, постанов, а для розпалювання політичних пристрастей, і я його в цьому плані підтримую.

А що стосується принципових питань, то кожен має право на свою позицію. Це нормальне явище, людина стає під прожектором, як кажуть, її вже починають помічати. І звичайно, йде випробування, якою мірою вона здатна реагувати чи не реагувати, як вона ставиться до того, що діється. Це нелегке випробування.

Кореспондент «Комсомольской правды». Зараз деякі політичні лідери намагаються провістити політичні долі Союзу і України. Існує такий варіант. До кінця загострюються суперечності між Верховною Радою Союзу і парламентом України. Шахтарські страйки в Донбасі дедалі ускладнюють ситуацію. Заклики Демократичної партії Росії знаходять відгук на Україні, і тут теж піднімається масова хвиля мітингів. Плюс реакція на підвищення цін. Усе це здатне викликати серйозний соціальний вибух, і на Хрещатику, не дай, Боже, з'являться танки. Якими будуть ваші дії в такому випадку?

Л. Кравчук. Ну, мої дії полягатимуть у тому, щоб не допустити танків на Хрещатик. Бо коли вони вже на Хрещатику, тоді починають працювати інші сили, інші важелі, і справа може обернутись тяжкими наслідками. А в чому полягають такі дії? Ми повинні постійно відчувати пульс, інтереси народу України. Постійно! Причому не українців, не росіян, не поляків, не євреїв окремо взятих, а всього народу України. Я сьогодні говорив президенту Ніксону, що це альфа і омега всієї нашої політики. Бо всі політики втрачають своє політичне обличчя саме в той момент, коли вони стають на шлях дискримінації найменшого — навіть трьох чоловік, що живуть у тому чи іншому регіоні. Це кінець політичної кар'єри будь-якої людини, яка взялася керувати багатонаціональною державою чи республікою.

Якщо ми будемо й далі йти дорогою спокою і якщо ми всі стали не на словах, а на ділі на шлях суверенітету і ставимо завдання — зміцнювати його, то цього, що ви говорите, я переконаний, не станеться. Тому що в людей з'явиться мета. В чому трагедія нашого життя? В початковий період перебудови, з 1985 по 1987 рік, у народу була нова мета. Народ повірив у цю мету і піднявся. Ви пам'ятаєте, яке було піднесення? А потім, коли стали руйнуватися всі ті цільові орієнтири, які були проголошені, народ спохмурнів, перестав усміхатись і задумався, як кажуть, дуже серйозно. І почався рух вниз.

Зараз у народу України мета, я не перебільшую — суверенітет. У Севастополі, скажімо, де живуть в основному росіяни, за другий бюлетень, за Декларацію проголосувало більше, ніж за перший бюлетень. Тому всілякі вигадки, що, мовляв, суверенітет вигідний тільки для українців — це політичне шахрайство.

Суверенітет — це свобода. То чому ж дехто не хоче нею користуватись? Інколи дивишся і стає дивно: людині пропонують свободу, а вона упирається. В це просто важко повірити. Вона звикла жити так, що їй весь час кажуть: те роби, те не роби. Воно добре — відповідальності ніякої, виконав і йди потихеньку вгору. А тут кажуть: самому треба вирішувати — тобі ж дали свободу. Це, знаєте, як пташка, яка сидить у клітці: відкрили дверцята, а вона не хоче вилітати. Як кінь, що весь час ходив по колу, — його в борозну, а він йде по колу і все.

Так і тут. За сімдесят років так привчили людей. Це

(Закінчення на 6-й стор.).

Телеграфним рядком з Чернівців

ОБКОМ ВЧИТЬ ДЕПУТАТІВ

У будинку інституту суспільно-політичних знань протягом п'яти днів слухали настанови голови Рад різних рівнів, від сільської до міської. Йшлося про теоретичні й практичні аспекти соціалістичного вибору, гуманної демократії соціалізму. Перед головами Рад виступали радянські та партійні працівники, лектори, науковці.

ДОТРИМАВ СЛОВА

Під час виборів до Верховної Ради України народному депутатові В. Стусу буковинці дали наказ: добитися спорудження мосту через Прут між Глибоцьким і Новоселицьким районами. А через якийсь час військові будівельники та трудівники кількох радгоспів узялися до діла. У цьому році роботу буде завершено.

ОЖИВАЄ ФОРТЕЦЯ

Хотинський райвиконком провів чергове засідання оргкомітету по відзначенню 370-річчя Хотинської битви. Проаналізовано хід реставрації знаменитої тутешньої фортеці. Свято буде республіканським, тому висловлювались побажання, аби до його підготування прилучилися громадські та мистецькі колективи Києва.

ЗАЯВА ДЕПУТАТІВ

Народні депутати України та СРСР, депутати Чернівецьких обласної, міської та районних Рад виступили із заявою стосовно територіальних домагань з боку Республіки Молдова на землі області й висловили глибоку стурбованість з цього приводу.

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент «Голосу України».

ТОРЖЕСТВО, БЛАГОДАТЬ БОЖА

Пасха... Велике християнське свято повернулося до нас знову — як знак непереборності духовних традицій народу. Нинішнього року за церковним календарем щасливо збіглися Великдень і Благовіщення, що трапляється досить рідко. Відтак чомусь пішли чутки, що це погана прикмета.

От що сказав з цього приводу керуючий справами Управління Української православної церкви протоієрей Борис ТАБАЧНИК:

— Спершу зазначу, що Пасха — торжество вічного життя над смертю, воскресіння душі людської і плоті її. Кожна людина безсмертна, а її земний шлях — тернистий шлях до вічності. Як зерно, кинуте в землю, навесні проростає, даючи нові сходи й новий урожай, так і людина, позбуваючись гріхів своїх, воскресає душею й тілом, щоб жити вічно.

І те, що зійшлися нині

Факт і коментар

Великдень і Благовіщення Божої матері, — подвійна радість. Треба тільки тішитися, що саме так сталося. І, як завжди, паски пекти, писанки розкрашувати — благодать Божа і нас, грішних, торкнулася...

Востаннє так було 1912 року.

Чутки ж пішли від духовної відсталості, від незнання історії релігії, християнської культури — однієї з найвизначніших в історії цивілізації.

...Спустився з небес архангел Гавриїл до Божої матері Марії, найчистішої, непорочної людини на землі, коли читала вона Святе писаніє. І мовив їй: «Не бійся, Маріє, бо ти здобула благодать у Бога, і родиш сина, і наречеш його ім'ям Ісус».

Так і збіглося цього року — зародження й воскресіння, торжество вічного життя й Благодать Божа.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

Контора пише

ЧИ МАЛА ПІЛЬГИ ПРИБИРАЛЬНИЦЯ ДОСТОЄВСЬКОГО?

Якось почав розбиратися, хто входить до категорії привілейованих у Вінниці. Окрім ветеранів війни, партії, інвалідів, воїнів-афганців, багатодітних матерів у списку опинилися... футболісти (35 чоловік, які обслуговуються вінницьким магазином № 21), 23 вісльковик (магазин № 56), письменники... Та з письменниками взагалі вийшов курйоз. Знаючи особисто членів місцевої спілки, здивувався, коли побачив імена, які ні про що не говорили: Валентини Ходзінської, Людмили Лихогляд, Галини Ткач.

— Ага, — думаю, — напевне, їх недавно прийняли до спілки. Відстав від плину літературного життя. Перепитую у відповідального секретаря обласної філії СПУ Михайла Каменюка, що написали молоді таланти, над чим працюють сьогодні.

— Нічого не написали і не пишуть, — почув категоричну відповідь.

— Але ж...

Співрозмовник мене перебиває і пояснює: Валентина Ходзінська і Людмила Лихогляд — секретарки-друкарки філії, а Галина Ткач — прибиральниця...

А чому, думаю, взагалі письменники повинні краще харчуватись, аніж звичайний робітник? Виявилося, що чотириразове отоварення в спецмагазині аргументується постановою ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про поліпшення умов діяльності творчих спілок» від 14 лютого 1987 року за № 213. Ознайомився з текстом постанови, але про привілеї літераторів у харчуванні там жодного слова не знайшов.

Свого часу культуру і літературу від міськвиконкому курирувала Людмила Бурко, яка й підписала листа, запропонованого спілчанами, не тільки не розібравшись у суті, а й не помітивши три фіктивних прізвища...

Втім, хай їдять собі письменники і пишуть хороші твори на теми соціальної справедливості.

Ісаак НОВОСЕЛИЦЬКИЙ, депутат Вінницької міськради народних депутатів, голова комісії з питань гласності і соціальної справедливості.
Вінниця.

«КРАСНОМОВНІСТЬ» ПІДВЕЛА

Прокуратура міста Івано-Франківська порушила кримінальну справу проти Б. Голодюка за ст. 1 ч. 1 Закону СРСР «Про захист честі і гідності Президента СРСР».

На початку березня в Івано-Франківську на Вечовий площі пройшов мітинг, присвячений пам'яті генерала УПА (Української повстанської армії) Романа Шухевича (псевдонім Тарас Чупринка). Він був убитий 5 березня 1950 року в сутичці з загоном НКВС на Львівщині.

На мітинг, всупереч сподіванням організаторів, зібралось мало народу — багатьом уже набридли всілякі маніфестації і мітинги, що їх проводять міська організація Руху, Спілка незалежної української молоді (СНУМ), Братство вояків УПА карпатського краю. Як правило, на таких політичних «заходах» виступають знайомі городянам промовці. З їхніх уст, як завжди, звучали нападки на адресу Москви, Комуністичної партії, Союзного договору. Однак декому цього здалося мало. Славлячи «заслуги» генерала Р. Шухевича, депутат обласної і міської Рад, співголова міської організації Руху Б. Голодюк публічно образив Президента СРСР, назвавши його «червоним фашистом».

Раніше така «красномовність» сходила з рук «політикам» місцевого масштабу. Але цього разу, схоже, вийшла осічка.

Р. ФАБРИКА, кор. Укрінформ.

Новини з усієї України

АСТРОЛОГИ — ЦЕ СЕРЙОЗНО

Харків. У наукових колах міста останнім часом зріс інтерес до астрології. 24—31 березня тут відбулася міжнародна конференція професіональних астрологів. Усього з'їхалося понад 200 вчених з СРСР, США, Швейцарії та інших країн.

Іван ШКВАРКО.

НА МИСКУ ЮШКИ

Ромни. Під егідою міського та районного комітетів Червоного Хреста тут проведено благодійний аукціон. Ряд підприємств міста підтримали акцію, виділивши на торги товари власного виробництва. Понад 30 тисяч карбованців, виручених від аукціону, підуть на організацію безкоштовного харчування для найменш соціально забезпечених людей.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

ФІРМОВЕ МОЛОКО

Шостка. Власники худоби з міської околиці Лазарівка утворили мале підприємство «Молоко». Тепер щодня молоко просто з домашніх дійниць надходить до фірмового магазину. Ціни комерційні, але товар не встигає скиснути. Покупець може замовити тут молоко від тієї корови, яка йому найбільш до вподоби. Ближчим часом підприємство вироблятиме вершки, сир, інші продукти.

Володимир НОСИКО.

ВІДНОВЛЕНО ЄПАРХІЮ

Херсон. Херсонсько-Таврійська єпархія була однією з найдавніших на Русі. Тут хрестився сам князь Володимир. Сьогодні, за рішенням священного синоду Української православної церкви, єпархію відновлено. Митрополит Херсонський і Таврійський Леонтій пояснив, що створення нової єпархії обумовлене подвоєнням кількості храмів в області.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

З'ЇХАЛИСЬ ТЕАТРИ

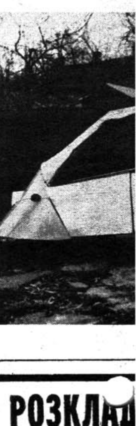
Чернігів. Здавалося, театрали тут перевелися. Виявилося — ні. Це засвідчив двотижневий Міжреспубліканський фестиваль театрального мистецтва, який щойно завершився. До Чернігова з'їхались театри з Гомеля, Мінська, Брянська, Кишинева, Дніпродзержинська і навіть з Лондона. Відкрили фестиваль господарі прем'єрою вистави «Княжна Чорна». Головний режисер Чернігівського муздрамтеатру В. Грипич відзначив, що фестиваль по-хорошому розворушив місто після мітингів та соціальних турбот.

Сергій ПАВЛЕНКО.

ПОЗОВ НА ДЕПУТАТА

Дубно. Ветеран партії Н. Десятниченко подала в суд на депутата тутешньої міськради М. Тимчака за те, що він заявив, нібито вона знає працівника НКВС, котрий 1941 року вів розстріли у Дубенській в'язниці. Суд не визнав депутата винним у наклепі.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.

РОЗКЛАД

Є у Києві поважн... ва з поважною назв... тут колоїдної хімії... води АН УРСР іме... манського.

Приблизно раз н... установа забуває... солідність, а науко... бітники, немов шко... липають носами до... визирають на вулиц...

Це, як правило, ... ся в день Першого... газоні перед інстит... ляються двоє добро... мих трусах і почина... тися сніжками.

Один з тих двох... рик інституту Ха...

Босоніж п... гу... вина, але це єди... найхарактерніше з... числиться за ... Колись чолові... хворі ноги. Чекат... пільг не хотів і ст... себе веломобіль. ... вав машину із ста... ладачок та іншого ... кухонного приладд...

Це теж би було ... бо у світі щодня ... один новий велосип...

Слово рідне

АБЕТК... З ОДНИМ ...

Як відомо, аку... звичайно весела р... її пустотлива ... навела на ду... а... сєлої абетки» щод... цієї книжки для ... Може, були і мен... аргументи. Скажім... фантазія, за якою, ... таки з точки зору ... до веселих птахів ... гава, до звірів — ... людей — пірат з о... Де втратив зі... емблеми «череп і ... абетці нічого малю... відомляється. Одна... відомості про багат... ковий запас сучас... ської мови. Серед ... найбільш точно від... її національний ко... сячолітній народн... знаходимо, наприк... «веселі» поняття, ... ба», «поїзд» або «...

Є здобутки і в ... виконанні малюнк... більш вразила ... «ринкова» ціна кн... походження, бо на... звикли вбачати у ... кордонному взірець... Може, і з «Весе... кою» все гаразд, а... замість того, щоб... ти авторам «Baby... Австралії за щиру... і науку, чомусь в...

За словами п'я... доньки Леонід ... ЛЕНКО.

Навколомистецькі новини

МІЖНАРОДНЕ КОЛЯДУВАННЯ

1989 року за міжнародною програмою «Дитя світу» велика група радянських дітей уперше їздила в гості до своїх ровесників у США, там було підготовлено спільну концертну програму. Згодом і на Україні утворилася власна міжнародна асоціація «Коляда». Недавно у палаці «Україна» відбувся концерт «Зірки XXI століття». Він мислився як відбірковий конкурс перед новим турне. Аншлагу не було. А тим часом рівень концерту спеціалісти оцінили високо. Глядачі могли також побачити юних українських виконавців, ще не відомих у нас, але вже досить популярних на Заході. Серед них — Пилип Павлов, професіональний танцюрист та хореограф, людина творча й неординарна. Пому ще немає 19 років. Пилип вважає, що міжнародні зустрічі дітей не тільки розвивають їхні творчі здібності, а й роблять їх особистостями, підіймаючи тим самим рівень нації.

Марія БІЛИК.
Київ.

«МІРАЖ», «ВОЯЖ» І ТЕТЯНА

Наприкінці березня у Києві було показане естрадне шоу «Музика нас пов'язала» за участю Тетяни Овсієнко. Родом вона киянка, часто виступає у рідному місті, відома як солістка групи «Міраж», у складі якої й стала популярною. Нині працює у новоствореній групі «Вояж».

Юрій ЮРЧЕНКО,
Сергій КУЛИКОВСЬКИЙ.

На фото: співає Тетяна Овсієнко.

Читачам газети
„Голос України"
Щастя Вам великого,
вдачі і кохання.
Ваша Таня

…ОДАТЬ БОЖА

Чутки ж пішли від духовної відсталості, від незнання історії релігії, християнської культури — однієї з найвизначніших в історії цивілізації.

...Спустився з небес архангел Гавриїл до Божої матері Марії, найчистішої, непорочної людини на землі, коли читала вона Святе писаніє. І мовив їй: «Не бійся, Маріє, бо ти здобула благодать у Бога, і родиш сина, і наречеш його ім'ям Ісус».

Так і збіглося цього року — зародження й воскресіння, торжество вічного життя й Благодать Божа.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

…МАЛА ПІЛЬГИ …СТОЄВСЬКОГО?

раторів у харчуванні там жодного слова не знайшов.

Свого часу культуру і літературу від міськвиконкому курирувала Людмила Бурко, яка й підписала листа, запропонованого спілчанами, не тільки не розібравшись у суті, а й не помітивши три фіктивних прізвища...

Втім, хай їдять собі письменники і пишуть хороші твори на теми соціальної справедливості.

Ісаак НОВОСЕЛИЦЬКИЙ, депутат Вінницької міськради народних депутатів, голова комісії з питань гласності і соціальної справедливості.
Вінниця.

…ла Р. Шухевича, депутат обласної і міської Рад, співголова міської організації Руху Б. Голодюк публічно образив Президента СРСР, назвавши його «червоним фашистом».

Раніше така «красномовність» сходила з рук «політикам» місцевого масштабу. Але цього разу, схоже, вийшла осічка.

Р. ФАБРИКА, кор. Укрінформ.

Новини з усієї України

АСТРОЛОГИ — ЦЕ СЕРЙОЗНО

Харків. У наукових колах міста останнім часом зріс інтерес до астрології. 24—31 березня тут відбулася міжнародна конференція професіональних астрологів. Усього з'їхалося понад 200 вчених з СРСР, США, Швейцарії та інших країн.

Іван ШКВАРКО.

НА МИСКУ ЮШКИ

Ромни. Під егідою міського та районного комітетів Червоного Хреста тут проведено благодійний аукціон. Ряд підприємств міста підтримали акцію, виділивши на торги товари власного виробництва. Понад 30 тисяч карбованців, виручених від аукціону, підуть на організацію безкоштовного харчування для найменш соціально забезпечених людей.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

ФІРМОВЕ МОЛОКО

Шостка. Власники худоби з міської околиці Лазарівка утворили мале підприємство «Молоко». Тепер щодня молоко просто з домашніх дільниць надходить до фірмового магазину. Ціни комерційні, але товар не встигає скиснути. Покупець може замовити тут молоко від тієї корови, яка йому найбільш до вподоби. Ближчим часом підприємство вироблятиме вершки, сир, інші продукти.

Володимир НОСИКО.

ВІДНОВЛЕНО ЄПАРХІЮ

Херсон. Херсонсько-Таврійська єпархія була однією з найдавніших на Русі. Тут хрестився сам князь Володимир. Сьогодні, за рішенням священного синоду Української православної церкви, єпархію відновлено. Митрополит Херсонський і Таврійський Леонтій пояснив, що створення нової єпархії обумовлене подвоєнням кількості храмів в області.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

З'ЇХАЛИСЬ ТЕАТРИ

Чернігів. Здавалося, театрали тут перевелися. Виявилося — ні. Це засвідчив двотижневий Міжреспубліканський фестиваль театрального мистецтва, який щойно завершився. До Чернігова з'їхались театри з Гомеля, Мінська, Брянська, Кишинева, Дніпродзержинська і навіть з Лондона. Відкрили фестиваль господарі прем'єрою вистави «Княжна Чорна». Головний режисер Чернігівського муздрамтеатру В. Грипич відзначив, що фестиваль по-хорошому розворушив місто після мітингів та соціальних турбот.

Сергій ПАВЛЕНКО.

ПОЗОВ НА ДЕПУТАТА

Дубно. Ветеран партії Н. Десятниченко подала в суд на депутата тутешньої міськради М. Тимчака за те, що він заявив, нібито вона знає працівника НКВС, котрий 1941 року вів розстріли у Дубненській в'язниці. Суд не визнав депутата винним у наклепі.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Характерники

РОЗКЛАДАЧКА НА КОЛЕСАХ

Є у Києві поважна установа з поважною назвою: Інститут колоїдної хімії та хімії води АН УРСР імені А. Думанського.

Приблизно раз на рік ця установа забуває про свою солідність, а наукові співробітники, немов школярі, прилипають носами до шибок і визирають на вулицю.

Це, як правило, трапляється в день Першого снігу: на газоні перед інститутом з'являються двоє добродіїв у самих трусах і починають кидатися сніжками.

Один з тих двох — електрик інституту [illegible] Халабурда.

Босоніж по [illegible]ігу — не дивина, але це не єдине і не найхарактерніше з того, що числиться за [illegible]алабурдо[illegible] Колись чолові[illegible] мав ду[illegible] хворі ноги. Чекати якихось пільг не хотів і створив для себе веломобіль. Змайстрував машину із старих розкладачок та іншого спально-кухонного приладдя.

Це теж би було не дивно, бо у світі щодня винаходять один новий велосипед. Але Володимир Романович не дав заснути своєму велосипедному талантові: щороку їздить у Шяуляй, на фестиваль веломобілів та велосипедів — на новій власній моделі! Що воно таке? Ну, розкладачка на трьох колесах з кузовом, педалі для ніг, важелі для рук, сідати можна вдвох, їхати — з середньою швидкістю 25 кілометрів на годину. Конструктор стверджує: хід — немов у добрих «Жигулів».

Творчі люди не бувають злі. Якось місцеві хулігани витягли веломобіля вночі з гаража й потрощили його. Халабурда їх не шукав. Він просто узяв двотижневу відпустку за свій рахунок і відновив машину.

І останній штрих. Володимир Романович — художник. Люди, що знаються на малярстві, кажуть: правдивий і вправний портретист. А на це здатен не кожен професіонал.

Христофор ГРУША.
Фото Вячеслава ГОРЛОВА.

Слово рідне

АБЕТКА З ОДНИМ ОКОМ

Як відомо, акула — надзвичайно весела риба. Саме її пустотлива [illegible]ча, мабуть, навела на дум[illegible] авторів «Веселої абетки» щодо випуску цієї книжки для малюків. Може, були і менш вагомі аргументи. Скажімо, дитяча фантазія, за якою, і знову ж таки з точки зору видавців, до веселих птахів належить гава, до звірів — тигр, а до людей — пірат з одним оком. Де втратив зір власник емблеми «череп і кістки», в абетці нічого малюкам не повідомляється. Однак є цікаві відомості про багатий словниковий запас сучасної української мови. Серед слів, які найбільш точно відображають її національний колорит і тисячолітній народний вжиток, знаходимо, наприклад, такі «веселі» поняття, як «фарба», «поїзд» або «ескімос».

Є здобутки і в графічному виконанні малюнків. Та найбільш вразила навіть не «ринкова» ціна книжки, а її походження, бо наші діти звикли вбачати у всьому закордонному взірець якості. Може, і з «Веселою абеткою» все гаразд, але малюки замість того, щоб подякувати авторам «Baby Bayda» з Австралії за щиру допомогу і науку, чомусь вередують.

За словами п'ятирічної доньки Леонід САМОЙЛЕНКО.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту з Гідрометеоцентру, 3 та 4 квітня на Україні опадів не передбачається. Лише в Криму та Приазов'ї завтра невеликий дощ. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів за секунду. Температура вдень 10—16, 4 квітня в західних областях до 18 градусів тепла. Вночі від 1 морозу до 4 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні вдень передбачається тепла погода без опадів. Температура 10—15 градусів тепла.

Сьогодні, 3 квітня, сонце зійшло о 7 годині 31 хвилині. Зайде о 20 годині 33 хвилині.

ПРА…

ЗАСТОСУВАННЯ…

ПРИ ОХОРОНІ ГРОМАДСЬ…

Рада Міністрів УРСР постановою від 27 лютого … № 49 затвердила Правила застосування спеціальн… бів при охороні громадського порядку в Українсь… У зв'язку з тим, що постановою Верховної Ради УР…

І. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

1. Ці правила визначають порядок застосування спеціальних засобів особовим складом міліції та іншими працівниками органів і установ внутрішніх справ, військовослужбовцями внутрішніх військ, які залучаються до охорони громадського порядку і громадської безпеки, боротьби зі злочинністю*, та перелік спеціальних засобів.

2. Правовою основою застосування спеціальних засобів є Закон Української РСР «Про міліцію» та постанова Верховної Ради УРСР від 29 листопада 1990 р. «Про невідкладні заходи по зміцненню законності і правопорядку в республіці».

3. Спеціальні засоби застосовуються у випадках, коли використано і не дали бажаних результатів усі інші форми попереднього впливу на правопорушників:

а/ для захисту громадян і самозахисту працівника міліції від нападу та інших дій, що створюють загрозу їхньому життю або здоров'ю;

б/ для припинення масових безпорядків і групових порушень громадського порядку;

в/ для відбиття нападу на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби, незалежно від їхньої приналежності, або їх звільнення у разі захоплення;

г/ для затримання і доставлення до міліції або іншого службового приміщення осіб, які вчинили правопорушення, а також для конвоювання і утримання осіб, затриманих і підданих арешту, взятих під варту, якщо зазначені вище особи чинять опір працівникам міліції або якщо є підстави вважати, що вони можуть вчинити втечу чи завдати шкоди оточуючим або собі;

д/ для припинення масового захоплення землі та інших дій, що можуть призвести до зіткнення груп населення, а також діянь, які паралізують роботу транспорту, життєдіяльність населених пунктів, посягають на громадський спокій, життя і здоров'я людей;

є/ для припинення опору працівникові міліції та іншим особам, які виконують службові або громадські обов'язки по охороні громадського порядку і боротьбі із злочинністю;

ж/ для звільнення заложників.

4. Використанню спеціальних засобів, за винятком необхідності відбиття раптового нападу на працівника міліції та звільнення заложників, має передувати попередження про намір їх застосування.

Попередження може бути зроблено голосом, а при значній відстані або зверненні до великої групи людей — через гучномовні установки підсилювачі мови, і в кожному випадку бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, та україн-

ською і російською … менш як 2 рази з над… су, достатнього для п… правопорушення.

5. Вид спеціального… час початку та інт… його застосування ви… ся з урахуванням о… що склалася, характе… порушення і особи пр… ника.

6. Рішення про зас… спеціальних засобів … службова особа, відп… за забезпечення гро… порядку, або керівни… ної операції. Праців… ції, які діють інди… приймають такі рішен… стійно. Про застосув… засобів вони у письмо… доповідають безпос… начальнику із зазнач… ли, де, проти кого, з… ставин застосовувал… альні засоби та наслі… стосування.

Про поранення а… що сталися внаслідо… вання спеціальних за… цівник міліції зобов'… гайно і письмово … безпосередньому на… для сповіщення про…

Начальник органу … ви внутрішніх справ… частини внутрішніх … повідає вищестоящом… ку. При необхідності … ться керівники орга… вої влади.

7. У кожному ви… тосування спеціальни… працівники міліції … в найкоротші строки … ти подання потерпіли… ної допомоги, повідо… карям і медичним … який засіб застосова… ному конкретному ви…

8. Забороняється … ня спеціальних засоб…

а) до жінок з явн… ками вагітності, осі… віку або з вираженим… ми інвалідності та … крім випадків вчине… групового нападу, ш… загрожує життю і зд… дей, працівників м… збройного нападу чи… опору;

б) у приміщеннях … них ділянках, які … за дипломатичними, … кими та іншими пр… вами іноземних дер… нятком випадків, ко… ви дипломатичного … іншого відповідного… ництва надійде прох… сувати вказані за… правопорушників;

в) у приміщеннях … ництвах, пов'язаних … ленням вибухових ч… мистих речовин, у д… кувальних закладах.

9. Після застосув… альних засобів … огляд приміщень і … метою виявлення … можливих вогнищ, … ження об'єктів ж… чення, а також збор… них засобів, що не с… а при необхідності … ція.

10. Начальники о… танов внутрішніх … мандири з'єднань і … рішних військ повин… тично проводити ро… безпеченню законно…

* Надалі — «працівники міліції».

ГОЛОС України

Характерники

...ЧКА НА КОЛЕСАХ

Володимир Романович не дав заснути своєму велосипедному талантові: щороку їздить у Шяуляй, на фестиваль веломобілів та велосипедів — на новій власній моделі! Що воно таке? Ну, розкладачка на трьох колесах з кузовом, педалі для ніг, важелі для рук, сідати можна вдвох, їхати — з середньою швидкістю 25 кілометрів на годину. Конструктор стверджує: хід — немов у добрих «Жигулів».

Творчі люди не бувають злі. Якось місцеві хулігани витягли веломобіля вночі з гаража й потрощили його. Калабурда їх не шукав. Він просто узяв двотижневу відпустку за свій рахунок і відновив машину.

І останній штрих. Володимир Романович — художник. Люди, що знаються на малярстві, кажуть: правдивий і вправний портретист. А на це здатен не кожен професіонал.

Христофор ГРУША.
Фото Вячеслава ГОРЛОВА.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту з Гідрометеоцентру, 3 та 4 квітня на Україні опадів не передбачається. Лише в Криму та Приазов'ї завтра невеликий дощ. Вітер змінних напрямків, 3—8 метрів за секунду. Температура вдень 10—16, 4 квітня в західних областях до 18 градусів тепла. Вночі від 1 морозу до 4 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні вдень передбачається тепла погода без опадів. Температура 10—15 градусів тепла.

Сьогодні, 3 квітня, сонце зійшло о 7 годині 31 хвилині. Зайде о 20 годині 33 хвилини.

ПРАВИЛА

ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР

Рада Міністрів УРСР постановою від 27 лютого 1991 року № 49 затвердила Правила застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку в Українській РСР.

У зв'язку з тим, що постановою Верховної Ради УРСР «Про невідкладні заходи по зміцненню законності і правопорядку в республіці» передбачено сповістити населення про цей документ, подаємо нижче повний текст зазначених Правил і коментар до них міністра внутрішніх справ УРСР.

І. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

1. Ці правила визначають порядок застосування спеціальних засобів особовим складом міліції та іншими працівниками органів і установ внутрішніх справ, військовослужбовцями внутрішніх військ, які залучаються до охорони громадського порядку і громадської безпеки, боротьби зі злочинністю*, та перелік спеціальних засобів.

2. Правовою основою застосування спеціальних засобів є Закон Української РСР «Про міліцію» та постанова Верховної Ради УРСР від 29 листопада 1990 р. «Про невідкладні заходи по зміцненню законності і правопорядку в республіці».

3. Спеціальні засоби застосовуються у випадках, коли використано і не дали бажаних результатів усі інші форми попереднього впливу на правопорушників:

а/ для захисту громадян і самозахисту працівника міліції від нападу та інших дій, що створюють загрозу їхньому життю або здоров'ю;

б/ для припинення масових безпорядків і групових порушень громадського порядку;

в/ для відбиття нападу на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби, незалежно від їхньої приналежності, або їх звільнення у разі захоплення;

г/ для затримання і доставлення до міліції або іншого службового приміщення осіб, які вчинили правопорушення, а також для конвоювання і утримання осіб, затриманих і підданих арешту, взятих під варту, якщо зазначені вище особи чинять опір працівникам міліції або якщо є підстави вважати, що вони можуть вчинити втечу чи завдати шкоди оточуючим або собі;

д/ для припинення масового захоплення землі та інших дій, що можуть призвести до зіткнення груп населення, а також діянь, які паралізують роботу транспорту, життєдіяльність населених пунктів, посягають на громадський спокій, життя і здоров'я людей;

є/ для припинення опору працівникові міліції та іншим особам, які виконують службові або громадські обов'язки по охороні громадського порядку і боротьбі із злочинністю;

ж/ для звільнення заложників.

4. Використанню спеціальних засобів, за винятком необхідності відбиття раптового нападу на працівника міліції та звільнення заложників, має передувати попередження про намір їх застосування.

Попередження може бути зроблено голосом, а при значній відстані або зверненні до великої групи людей — через гучномовні установки підсилювачі мови, і в кожному випадку бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, та українською і російською мовами не менш як 2 рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення.

5. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення і особи правопорушника.

6. Рішення про застосування спеціальних засобів приймає службова особа, відповідальна за забезпечення громадського порядку, або керівник конкретної операції. Працівники міліції, які діють індивідуально, приймають такі рішення самостійно. Про застосування цих засобів вони у письмовій формі доповідають безпосередньому начальнику із зазначенням: коли, де, проти кого, за яких обставин застосовувалися спеціальні засоби та наслідків їх застосування.

Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування спеціальних засобів, працівник міліції зобов'язаний негайно і письмово повідомити безпосередньому начальникові для сповіщення прокуророві.

Начальник органу чи установи внутрішніх справ, командир частини внутрішніх військ доповідає вищестоящому керівнику. При необхідності інформуються керівники органів місцевої влади.

7. У кожному випадку застосування спеціальних засобів працівники міліції зобов'язані в найкоротші строки забезпечити подання потерпілим необхідної допомоги, повідомляючи лікарям і медичним закладам, який засіб застосовано в кожному конкретному випадку.

8. Забороняється застосування спеціальних засобів:

а) до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що реально загрожує життю і здоров'ю людей, працівників міліції, або збройного нападу чи збройного опору;

б) у приміщеннях і на земельних ділянках, які закріплено за дипломатичними, консульськими та іншими представництвами іноземних держав, за винятком випадків, коли від глави дипломатичного або глави іншого відповідного представництва надійде прохання застосувати вказані засоби проти правопорушників;

в) у приміщеннях або виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у дитячих і лікувальних закладах.

9. Після застосування спеціальних засобів провадиться огляд приміщень і місцевості з метою виявлення потерпілих, можливих вогнищ, пошкодження об'єктів життєзабезпечення, а також збору спеціальних засобів, що не спрацювали, а при необхідності — дегазація.

10. Начальники органів і установ внутрішніх справ, командири з'єднань і частин внутрішніх військ повинні систематично проводити роботу по забезпеченню законності застосування спеціальних засобів, притягати згідно з чинним законодавством до відповідальності осіб, які допустили їх неправомірне використання; організовувати навчання особового складу застосування спеціальних засобів і підготовку кваліфікованих спеціалістів - інструкторів за затвердженою програмою; видавати особовому складу спеціальні засоби тільки після складання кожним з них заліків з правил та порядку їх застосування.

Відповідальність за організацію роботи по забезпеченню законності застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку покладається на міністра внутрішніх справ УРСР.

11. Правила експлуатації, технічного обслуговування, зберігання, обліку, списання та знищення спеціальних засобів, необхідні заходи обережності при користуванні ними, порядок організації та програми навчання особового складу встановлюються Міністерством внутрішніх справ УРСР.

II. ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

12. Спеціальними засобами, що застосовуються при охороні громадського порядку, є:

а) засоби індивідуального захисту;
шоломи (сталеві армійські, «Сфера», каска захисна пластмасова)
бронежилети
протиударні та броньові щити;

б) засоби активної оборони: гумові кийки
наручники

ручні газові гранати, а також патрони з газовими гранатами («Черемуха-1», «Черемуха-4», «Черемуха-5», «Черемуха-6», «Черемуха-7», «Черемуха-10», «Черемуха-12», «Сирень-1», «Сирень-2», «Сирень-3»);

в) засоби забезпечення спеціальних операцій:
ранцеві апарати «Облако»
світлошумова граната «Заря» та світлошумовий пристрій «Пламя»
патрони з гумовою кулею «Волна-р»
водомети
бронемашини та інші транспортні засоби
пристрій для примусової зупинки автотранспорту «Еж-М»;

г) пристрої для відкриття приміщень, захоплених правопорушниками:
малогабаритні підривні пристрої «Ключ», «Импульс».

При охороні громадського порядку можуть також використовуватися службові собаки.

III. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ АКТИВНОЇ ОБОРОНИ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

13. При застосуванні наручників потрібна періодична (не рідше як через 2 години) перевірка стану фіксації замків.

14. Забороняється нанесення ударів гумовим кийком по голові, шиї, ключичній області, животі, статевих органах.

15. Світлошумові засоби від волікаючої дії (світлошумова граната «Заря», світлошумовий пристрій «Пламя») застосовуються на відстані не ближче двох метрів від людини.

16. Водомети застосовуються для роззосередження учасників масових безпорядків при температурі атмосферного повітря не нижче 0°С.

17. При застосуванні сльозоточивих речовин забороняється прицільна стрільба по правопорушниках, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин.

«Черемуха-1», «Черемуха-4», «Черемуха-12», «Сирень-3» та «Облако» застосовуються тільки на відкритій місцевості.

18. Забороняється застосовувати пристрій типу «Еж-М» для примусової зупинки автотранспорту, в тому числі вантажних автомобілів, що здійснюють перевезення людей; автотранспорту, приналежного дипломатичним, консульським та іншим представництвам іноземних держав; мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, а також на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях.

19. Патрони з гумовою кулею ударної непроникливої дії відстрілюються з допомогою спеціального карабіна на відстані не ближче 40 метрів від людини і тільки по нижній частині ніг.

20. Забороняється застосування малогабаритних підривних пристроїв «Ключ», «Импульс» для відкриття приміщень, захоплених правопорушниками, де перебувають заложники.

21. При охороні громадського порядку використовуються службові собаки, які пройшли відповідний курс дресирування, визнані придатними для службового користування і перебувають у штатах підрозділів службового собаківництва. Право застосування службових собак надається працівникам міліції, які несуть з ними службу. Службові собаки застосовуються на довгому і короткому поводках, без поводка, в наморднику і без нього, виходячи з конкретної ситуації, що склалася.

22. Модифікації зазначених у підпунктах «б», «в», «г» пункту 12 цих Правил спеціальних засобів, пов'язаних з видозміною їх конструкції та експлуатаційних параметрів, що не тягнуть за собою змін тактико-технічних властивостей, вводяться в дію наказами міністра внутрішніх справ УРСР. У міру розробки нових спеціальних засобів активної оборони і забезпечення спеціальних операцій, не вказаних у цих Правилах, їх перелік доповнюється Радою Міністрів УРСР за поданням Міністерства внутрішніх справ УРСР і висновком Міністерства охорони здоров'я УРСР, Прокуратури УРСР

* Надалі — «працівники міліції».

УКРАЇНА ХОЧЕ МАТИ РЕАЛЬНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ

(Закінчення. Початок на 2-й і 3-й стор.).

трагедія, психологічна трагедія. Не можемо перейти до державного мислення, до свободи дій. Не можемо, потрібен час. Ми маємо це враховувати. Адже всі народи так роблять.

І мене дивують у даному разі наші шахтарі, їх дії, хочу відверто сказати. Якщо вони виступають за суверенітет, за те, щоб будувати нову Українську державу, то повинні брати участь у цьому будівництві. На жаль, там зараз багато ходаків, як кажуть, з інших регіонів, які готові розвалити все для того, щоб на уламках вилізти кудись вище, не розумом, не політикою, а шляхом руйнування. Це дуже небезпечна сьогодні справа, бо за нами мільйони людей.

Моє завдання — не допустити цього. І я переконаний, що Верховна Рада стоятиме за це. До речі, можна назвати небагато Верховних Рад, де є офіційна опозиція і яка хоч по-різному ставиться — як більшість, так і меншість — до різних політичних акцій, законів, та все ж усі сходяться на головному. Бо розуміють свою історичну відповідальність. Сьогодні Україна вистоїть, вона має для цього всі необхідні умови.

Я вас хочу познайомити з одним дуже цікавим дослідженням. Німці — а я їм маю підстави довіряти, бо це ділові люди, фінансисти, банкіри, експерти, — провели аналіз усіх наших республік по 10-бальній системі. Як вони сьогодні можуть — швидко чи повільно — увійти в ринок та інтегруватися в європейську економіку. За їх розрахунками, на першому місці Україна. Ступінь індустріалізації — з 10 балів ми маємо 9, можливість промисловості давати валютний прибуток, — 6, сільське господарство — 10, потенціал сільського господарства давати валюту — 7, можливість самозабезпечення — 7, запаси мінеральної сировини — 8, сировинні можливості для валюти — 8, а ось ринкові елементи — лише 3, близькість до Європи — 6, ступінь освіченості населення — 6, однорідність населення — 6, інфраструктура — 8. Отже, із 100 балів Україна має 83. Середній бал — 8,3. Це рівень її готовності як сучасної європейської держави брати участь в усіх процесах.

Для порівняння назву й інші цифри. Латвія, Естонія, і Литва разом мають 77 балів, Російська Федерація — 72, Грузія — 61, Білорусія — 55, Казахстан — 55, Молдова — 49, Вірменія — 47, Азербайджан — 47, Узбекистан — 32, Туркменистан — 27, Киргизстан — 24 і Таджикистан — 18 балів.

Як бачите, Україна має всі можливості для того, щоб утримати і економічний, і політичний процес на тому рівні, який не призвів би її до того, щоб на Хрещатику з'явилися танки.

Кореспондент радіомовлення на зарубіжні країни. Леоніде Макаровичу! Ви досить часто в своїх виступах посилаєтесь на Декларацію про державний суверенітет, прийнятий парламентом України минулого року. Республіканський опит показав, що народ Української Республіки підтримує цю Декларацію. Разом з тим парламент не надав поки що цьому важливому документу чинності закону. Чому? Можливо, є якісь сили чи особистості, що протистоять цьому дуже важливому для нашої республіки документу?

Л. Кравчук. Я думаю, що є, звичайно, різні точки зору, це нормально. Але головна аргументація — це те, що Декларація не може стати Конституцією, бо вона не регламентує всіх прав, обов'язків і всього того, що потрібно для Конституції. Але, думаю, ви правильно кажете, що, проголосувавши за другий бюлетень, народ конституційною більшістю підтвердив, що Декларація має таку силу.

Спираючись на Декларацію і на республіканські опитування, ми будемо творити і Конституцію, і Союзний договір — такий, який би відповідав саме цьому.

Кореспондент газети «Комсомольское знамя». Познайомившись з вашими нотатками про проект Союзного договору, не можна не помітити, що в першому розділі мова йде про суперечності між Союзом як державою і республіками як державами. Чи можете ви сьогодні твердо сказати, що недоцільно називати в Договорі Союз державою?

Л. Кравчук. Знаєте, тут треба було б так сказати: поживемо — побачимо. Якщо дотримуватись класичної схеми, то, звичайно, Союз держав не передбачає центральної держави. Він є чимось координаційним, координаційним центром. Але я виступав і виступаю за те, що ми не повинні сьогодні молитися ні федерації, ні конфедерації.

В історії є перехідний період, завжди є. Кожна держава має його пройти. Ми сьогодні повинні мати Союз, в якому були б елементи і федерації, і конфедерації.

Я проти понять «оновлений Союз», «оновлена федерація». Постає запитання, коли вона стала оновленою? Почала оновлюватись з 1985 року? Але оновлення, яке відбулося, ми вже бачимо. Якщо це називати оновленням, то, як кажуть, борони мене, Боже, від нього.

Отже, якщо говорити абстрактно, яким саме має бути це оновлення, то поки що ніхто не сказав, що це таке. Тому ми повинні говорити про перехідний період. Цей Договір має поєднати елементи федерації і конфедерації. Тому на цей період і необхідна центральна держава з обмеженими функціями, обмеженими повноваженнями, з переведенням стрілок і прав на держави-республіки. І цього не треба боятися, це нормальний процес, але крок дуже серйозний.

А далі, коли почнеться процес розвитку в новому утворенні, яке ми побудуємо, відкриються інші можливості. Ми можемо перейти до повної конфедерації, а можемо залишити і на тривалий час таке поєднання федеративних і конфедеративних структур влади. Саме так треба це розглядати. Ніколи в перехідний період не можна мати чисту форму. У нас були після революції громадянська війна, неп, існувала багатоукладність економіки. І називалося це «перехідний період». Так і сьогодні — живемо в такий час, коли треба створити відповідні політичні та економічні структури.

Ми вже йдемо до того, що в економіці будуть різні форми власності. На сесії оголосили, що всі вони — і колективна, і приватна, й інші — мають право на існування. Тобто мова йде про те, що ми не повинні бути прихильниками догматичних підходів.

Ось сьогодні пан Ніксон запитав мене, чи не є те, про що розповідають, відступом від теорії марксизму-ленінізму. Так, якщо марксизм-ленінізм сприймати як період сталінського розуміння, то, звичайно, це не тільки відступ, це розворот на 180 градусів. Та мені в житті пощастило, що зміг читати декілька разів і Леніна, і Маркса, і Плеханова, і Бухаріна. Була в мене така можливість, коли вчився в Москві. Ніде, я підкреслюю, ніде вони не говорили, ніхто з них, що приватна власність є нещастям для народу.

Треба створювати ті форми, які задовольняють інтереси народу. Це найвища мета сьогодні. А далі саме життя виведе на ті структури, які йому відповідатимуть. І головне — ніякого насильства, ніякого утиску.

Кореспондент газети «Известия». Леоніде Макаровичу, як, на вашу думку, сьогоднішні події в Москві можуть відгукнутись на Україні? Я маю на увазі введення Президентом СРСР військ на територію Москви перед З'їздом народних депутатів РРФСР.

Л. Кравчук. Нам треба трохи заспокоїтись і подивитись, що відбудеться завтра, післязавтра, потрібен якийсь матеріал для серйозних політичних висновків. Думаю, якби відбулося таке, скажімо, у нас без достатніх на те причин, Верховна Рада України відреагувала б ідентично. Звичайно, держава може в певний період, керуючись якимись цілями, обмежити якісь дії на певній території. Це право держави. Вона керується законами, Конституцією. Але для цього повинні бути підстави. Я не знаю, чи були вони у Москві. Напевне Президент і Прем'єр-міністр мають якісь матеріали, я їх не маю.

А що я завжди кажу і хочу вам сказати. Що б не відбувалося, наші дії значною мірою залежать від Росії. Сьогодні, скажімо, у нас немає лісу. Ми з Б. Єльциним підписали Договір між Україною і Російською Федерацією. Газети ще й зараз фотографії друкують. Та біда в тому, що після цього — ні лісу, ні інших матеріалів. Найгірше складаються економічні відносини з Росією.

Кореспондент газети «Голос України». Розкажіть, будь ласка, про перспективи зовнішньоекономічних і зовнішньополітичних зв'язків.

Л. Кравчук. У нас досить великі перспективи. Скажімо, ми зараз збираємось до Німеччини. Там маємо, якщо нас підтримає німецька сторона, підписати документ про наші наміри. Збираємось до Угорщини, де маємо підписати вже більш широкі документи на основі тих принципів, які були тут проголошені, коли до нас приїздив президент Гйонц.

У нас нині, без перебільшення, немає такого дня, щоб хтось не приїздив: чи то державні політики, чи ділові люди, чи бізнесмени, чи представники якихось компаній. Вони приїздять, і ми налагоджуємо з ними відносини.

Скажімо, приїхав Президент Туреччини Озал, і ми підписали тут, у Києві, три документи. Відразу три. Такого, приміром, три роки тому не могло статися. Днями у нас був міністр закордонних справ Румунії. Найближчим часом чекаємо Президента Хорватії.

Отже, у нас надзвичайно широкі відносини, і вони постійно розширюються. Думаю, що і Президент Ніксон до нас приїхав також не випадково — просто познайомитись із нами. Він відверто сказав, що доповість про ситуацію, яку він побачив, і Бушеві, і різним політичним партіям та групам. І це стане також певним поштовхом для наших відносин з іншими країнами.

Ми маємо намір відкрити ряд консульств. Вони будуть відкриватись у Києві й інших містах. Тобто ми не просто декларуємо свої бажання увійти, як кажуть, у європейський і світовий процес, а вже робимо в цьому напрямі конкретні кроки.

Кореспондент щотижневика «Союз». Леоніде Макаровичу, розкажіть, якщо можливо, детальніше про перспективи розвитку горизонтальних зв'язків між республіками.

Л. Кравчук. Скажу відверто, у нас з тими республіками, з якими підписали договори, міцніють горизонтальні зв'язки. За винятком складностей з Росією, про які я вже говорив. Дуже складні процеси там ідуть, особливо процеси, пов'язані з автономізацією в Росії. Вони мають прийняти свій федеративний договір. Я на засіданнях Ради Федерації завжди відчуваю бажання автономних республік, що входять до Російської Федерації, зайняти зовсім інше місце в житті Росії. Але вони зіткнулися з дуже серйозними проблемами, і їм нелегко.

Що ж стосується, скажімо, зв'язків з Білорусією, Казахстаном, то вони хороші. Ось ми в понеділок збираємося летіти в Киргизстан — підписувати політичний документ про співробітництво, дружбу з киргизьким народом. До речі, там і українців є немало, ми будемо зустрічатися з ними.

І з іншими республіками ці процеси йдуть, можна сказати, задовільно. Ми відчули, наскільки воно легше, коли не треба через когось третього, а можна прямо вирішувати питання. Але, розумієте, зв'язки там хороші, де є стабільність. Останнім часом, наприклад, дещо ускладнились економічні відносини з Молдовою. Теж основна причина — нестабільність у цій республіці.

Кореспондент газети «Радянська Україна». Останнім часом робота Верховної Ради України йде в діловому руслі. Як ви відчуваєте, передбачаєте, чи вдаватиметься й надалі витримувати саме таку лінію? Бо труднощів на цьому шляху немало. Якщо ваше передчуття із знаком «плюс», то що вселяє таку надію?

Л. Кравчук. У мене на сьогодні передчуття із знаком «плюс». Надію вселяє те, що все ж найбільш важливі документи політичного характеру, документи, які відкривають дорогу до більшої самостійності, до творення життя своїми руками, своїм розумом, ми прийняли Верховною Радою незалежно від наявності різних політичних партій, сил, блоків, більшості й меншості. Прийняли. І навіть такі складні, надзвичайно складні документи, скажімо, як закони про зовнішньоекономічну діяльність, про митну службу, Верховна Рада прийняла в першому читанні. Прийняли вже й Закон про Національний банк.

Це великий крок на шляху до економічної самостійності, до вирішення питань нашої економічної структури. Бо, скажу відверто, ми повинні бути готові до всього. Ми не можемо сьогодні сидіти і чекати, коли щось десь станеться і коли це «десь» може перенестись на нас.

Ми думаємо зараз і про те, як перейти від купонів до інших форм нашого контролю. Зокрема, і через гроші, і через інші структури. Аналізуємо, і хочу вам сказати, що розгубленими ситуація нас не застане. Ось на цьому грунтується оптимізм

Але знову ж таки [illegible]ушу повернутись до шахтарів. Зараз усі наші коксохімічні батареї працюють на найнижчому рівні: подовжується вдвічі процес хімічного коксування, щоб не зруйнувати батарей. Адже кожна з них — це практично цілий хімзавод вартістю 150 мільйонів карбованців. Десятки років довелося б поновлювати зруйноване. Це позначиться і на металургії. А найголовніше для нас — енергетика. Сьогодні в республіці дві галузі прибуткові — металургія та енергетика. Ми від них маємо навіть валюту. Уявіть собі, що все це через нестачу вугілля зупиниться. Звичайно, підвищення цін теж може викликати певну [illegible]еакцію. Але дуже важлив[illegible] щоб люди розуміли ситуацію. Якщо не всі зрозуміють, то завтра можуть бути дані і[illegible] оцінки, статися інші полі[illegible]ні повороти. Але прагнення наше щире. Ніхто не збирається гендлювати політичними формулами. Ми будемо відстоювати ті позиції, про які заявили.

Кореспондент Укрінформу. Президент країни знає про ваші думки щодо суверенітету. Цікаво, як він їх оцінює і які у вас з ним відносини?

Л. Кравчук. У мене з ним відносини такі, як належить. З повагою ставимось один до одного, слухаємо один одного. Хочу сказати, що інколи службова особа досить високого політичного рівня звикає не слухати нікого. А Михайло Сергійович, незважаючи на всі життєві [illegible]будноші, неймовірне політи[illegible] навантаження, знаходить можливість слухати. Це я дуже ціную.

Звичайно, ми не в усьому однаково думаємо, але це не означає, що ми є противниками чи щось інше. Я на Раді Федерації завжди висловлюю свою точку зору, кажу, що я за це голосувати не буду. «Ну й не голосуйте. Кожен голосує, як він хоче». Ніяких тисків, ніяких «А чого це ти не голосуєш?» ніколи не було. Нормальні відносини між політичними керівниками. Це, я вважаю, хороша риса.

А все інше... Михайло Сергійович має свою точку зору, він прихильник, скажімо, оновленої Федерації. Це всім відомо. А я прихильник Союзу суверенних держав, і це також відомо. Я буду стояти на своєму, а він, напевно, теж стоятиме на своєму. А Верховна Рада України визначиться щодо цього остаточно. І ми матимемо документ, з яким повноважні представники Верховної Ради України будуть делеговані для того, щоб відстоювати його, як кажуть, від крапки до коми. Це нормально.

Прес-центр Секретаріату Верховної Ради УРСР.

СТАЛІНСЬКИЙ СИНДРОМ?..

Звертаюсь до газети парламенту України з надією, що вона стане на захист оновлених Рад народних депутатів. Річ у тім, що «Радянська Україна» опублікувала статтю «Гуманітарний» синдром», в якій зачепили гідність і депутатів Ужгородської міської Ради і мою.

Прошу по можливості опублікувати відповідь на публікацію. Я особисто звернувся з відкритим листом до редактора газети В. Стадниченка, копію якого надсилаю Вам.

З надією на торжество справедливості та повагою до Вас

Еміль ЛАНДОВСЬКИЙ,
голова Ужгородської міської Ради народних депутатів, кандидат історичних наук.

Шановний редакторе!

Признаюсь, не було в мене бажання відповідати на кореспонденцію «Гуманітарний» синдром», опубліковану у редагованій Вами газеті (9 лютого ц. р. за підписом М. Петрушенка). Реноме газети «Радянська Україна» добре всім відоме. Після публікацій супроти демократичних сил на Україні, які з номера в номер друкує цей орган, а особливо — після грубо сфабрикованих наклепів на відомого поета і політичного діяча Д. Павличка, всяка людина, що бодай трохи себе поважає, повинна намагатися уникати справ з подібного роду виданнями. І це є нормально, і не є проявом якоїсь амбіційності, Так прийнято у всьому цивілізованому світі. Там, як правило, не відповідають на наклепи.

Але деякі останні події з ужгородського життя змусили мене поміняти попереднє рішення. Після появи петрушенківського наклепу, як за командою з одного центру, стала поширюватись великими тиражами «Радянська Україна» (від 9 лютого) в трудових колективах Ужгорода, а в багатьох громадських місцях з'явилась перезнята на ксероксі стаття — компромат на голову міськради. Нарешті, газета «Единство» не пожалкувала своєї і так куцої газетної площі для передруку матеріалу старшої сестри.

В чому ж суть? Журналісту з «Радянської України» стало дуже соромно від того, що на буржуазному Заході організовують гуманітарну допомогу соціалістичному Радянському Союзу (мовляв, «у нас, советских, собственная гордость!»). Адже ж народ ніхто не запитував, чи потрібно все це нам. Хто ж винен, що ця допомога, незважаючи на нашу гордість, таки надходить? І навіть у Перечинську школу-інтернат. Зрозуміло, хто: «ті, які люблять виступати від імені народу», журналіст мав на увазі Ужгородську міськраду й її голову.

Для чого ж це міська влада ввела в оману всю Західну Європу? І далі газета розгортає перед читачем такий сюжет, який не зміг би придумати навіть Жорж Сіменон.

Так, завдяки бурхливій фантазії журналіста буржуазні пакунки розповзаються по всьому місту, вони з подарунками пливуть у міськвиконком (треба розуміти — в кабінет голови міськради). Ну, а вже капіталістичні кожухи і пальта (в легковому автомобілі) прямують, куди б ви думали? Аж до града стольного. І це тоді, коли в Ужгороді залишається нікому не потрібне ганчір'я.

А що ж насправді? І тут без категорій правди і напівправди не обійтись. Так, це правда, що автофургон із Німеччини зустрічав Е. Ландовський, але то є напівправда, бо разом із головою міськради на кордоні були присутні й міські депутати — сім членів із комісії гуманітарної допомоги. Цілком вірно і те, що частину пакунків, як стверджується в статті, занесли у міськвиконком. Але правда і те, що ці пакунки осіли не в кабінеті голови міськради, а в клубі воїнів-афганців, який знаходиться тут же, при міськвиконкомі. Так, у автофургоні були коробки з одягом, продуктами. Але ж це знову не вся правда, бо на три чверті автофургон був заповнений ліками для медичних установ, яким все в той же день і було передано. До речі, загальна вартість ліків 40 тисяч німецьких марок. Про це в статті ні слова. А чому — зрозуміло. Останній факт ніяк не вписувався в задуману схему «правдолюба».

А тепер про те, чому виник конфлікт з митною службою і правоохоронними органами. У статті правильно пишеться про знервований стан голови міськради на кордоні. Та уявіть собі таку ситуацію. Ви попросили допомоги у багатого сусіда в скрутний для вас час. На ваше прохання одразу відгукнулись. І ось, замість того, щоб радо прийняти цю допомогу, ви на порозі свого дому влаштовуєте прискіпливий обшук вашого сусіда. Так було і тут. Специфічність допомоги, яка надійшла в той день, полягала в тому, що нам везли ліки. І ось на кордоні митна служба, нехтуючи навіть відомим Указом Президента СРСР, влаштувала ганебний обшук автофургона. Не знайшовши нічого недозволеного, митники, однак, не заспокоїлись і попрямували слідом за автофургоном. І вже при здивованих лікарях і хворих малятах в Ужгородській міській дитячій лікарні розігрується справжній фарс: ріжуть ножами кожен пакуночок, кожну коробку, перетрушують буквально все. Ганебна перевірка повторюється і в Ужгородській міській клінічній лікарні, Перечинській школі-інтернаті. Отак і було насправді.

Додам тільки, що організатором всієї цієї акції був співробітник КДБ І. Голінка. І на згаданому (статтею М. Петрушенка) засіданні виконкому міськради було заявлено рішучий протест саме проти цих дій правоохоронних органів. І насамперед, митної служби та органів КДБ, а не проти затримання легкового автомобіля, як про це каже журналіст.

А тепер про те, чому «компетентні органи» причепились саме до цього автофургона. І тут я й поясню, хто такий В. Сірка. Справа в тому, що уже згадуваний М. Петрушенко мав би написати ще про одного Сірку, Йосипа, жителя Німеччини, батька згадуваного в статті В. Сірки, мешканця Києва. Багато літ тому Сірка-старший виїхав на постійне місце проживання із Словаччини до Західної Німеччини. Коли в Європі розпочалася кампанія за надання гуманітарної допомоги нашій країні, Й. Сірка був одним із організаторів різних комітетів і фірм, що ставили собі за мету допомогти у скрутний час, передусім нашій Україні. Зупинившись конкретно на Ужгороді, Й. Сірка постійно спілкувався зі мною телефоном, просив конкретно сказати, яка саме допомога нам потрібна. Враховуючи катастрофічне становище в медицині, ми хотіли ліків, сказали й про одноразові шприци. І дістали те, що й просили. Хоча попутно Й. Сірка не міг не привезти й ту допомогу, яка була зібрана різними громадськими організаціями Німеччини. Так, в автофургоні виявились одяг, продукти харчування. Двічі Й. Сірка був в Ужгороді. Зрозуміло, що батько і син не могли не скористатися нагодою побачитись.

А тепер кілька слів про ті речі, які були знайдені в автомобілі Сірки-молодшого. І про які так широко пише газета. Приношені кожухи і пальта адресувались не якійсь вітчизняній мафії, а родичам із Кременчука. Цей дарунок заслала мешканка міста Зігена (Німеччина), українка, яка потрапила туди ще 1942 року до трудових таборів, а після війни залишилася на постійне місце проживання. Цікаво, чому про це М. Петрушенко мовчав?

Дивним виглядає безпідставне затримання автомобіля Сірки-молодшого. Інваліда другої групи (хлопець без ноги), якому, до речі, пред'явили підозру в пограбуванні ужгородської квартири і якого ще раз (за вже відомим сценарієм) обшукали, а не знайшовши компромату, змушені були відпустити.

До глибини душі обурений Сірка-старший виступив по радіостанції «Свобода». Він «щиро дякував» за пильність поліцейських служб.

І подумаймо: кому все це вигідно — ганебний обшук, замірена, гадаю, в цьому я переконав читача, стаття в «Радянській Україні», пропагандистська кампанія, яка розгорнулась після появи цього наклепу?

Відповідь на ці запитання у мене остаточно сформувалась в останні дні. Як відомо, в результаті минулорічних виборів переміг демократичний блок Ужгорода. А це, як відомо, не пробачається. З перших днів на адресу міськради посипались звинувачення в екстремізмі, антикомунізмі, некомпетентності й усяких інших «ізмах». Внаслідок економічної блокади в Ужгороді, час від часу стали зникати товари, яких у інших регіонах області було достатньо. Комуністичні газети критикували нас з номера в номер. Звинуватили в тому, ніби ми розвалили все, що було створено за останні 45 літ.

Останні події засвідчують: співробітництво саме з цією частиною обласної й міської партноменклатури стає практично неможливим. Ми виступаємо не проти комуністів, у міськвиконкомі їх немало, і вони справді вболівають за наше місто. Ми виступаємо проти тих, хто від імені народу, приховуючи свої інтереси, клянеться у своїх світлих ідеях.

Ось про що хотілося сказати Вам, товаришу Стадниченко, і Вашим прибічникам на Закарпатті.

Бельгійська делегація відвідала Україну

Цікавою і корисною назвав поїздку на Україну урядової делегації Бельгії заступник прем'єр-міністра цієї країни Філіпп Муро. Гості побували у Верховній Раді УРСР, де перший заступник Голови Верховної Ради УРСР І. Плющ розповів їм про роботу українського парламенту, прийняті ним документи. Великий інтерес у членів делегації викликала Декларація про державний суверенітет України. Цікавились вони також позицією республіки у питанні підписання Союзного договору.

Під час зустрічі з обох сторін було висловлено зацікавленість у розвиткові прямих зв'язків між Україною і Бельгією. Підкреслювалось, що ці зв'язки можуть бути особливо успішними у сфері переоснащення і розвитку переробної промисловості нашої республіки.

Обмін інформацією про розширення двосторонніх зв'язків між Україною і Бельгією було продовжено в розмові з заступником Голови Ради Міністрів УРСР С. Комісаренком.

Члени делегації побували також у Раді Федерації незалежних профспілок України, де зустрічалися з її головою А. Ковалевським.

— Ми задоволені підсумками візиту, — сказав кореспондентові Укрінформ перед відльотом делегації на батьківщину Філіпп Муро. — Було приємно почути побажання ваших людей співробітничати з Бельгією. Думаю, найближчим часом на Україну приїде бельгійська економічна місія для проведення зацікавлених переговорів з майбутніми партнерами. У нас є досвід і в поданні допомоги дітям, що потерпіли в результаті чорнобильської аварії. Ми маємо намір продовжувати цю гуманну діяльність.

У зустрічах і розмовах взяв участь посол Бельгії в СРСР Тьєррі де Грюбен.

О. ТРОЦЕНКО.

ЯК НАБРИДЛИ ЕКСПЕРИМЕНТИ!

«Пишемо» нову Конституцію України

В останні дні березня, коли ажіотажне чекання підвищення цін досягло свого апогею, подумала, що найдотепнішим першоквітневим жартом став би Указ Президента про... скасування реформи цін. Ото було б сміху — до сліз. Книга Гіннесса поповнилася б ще одним записом. Це був би рекордний експеримент.

Як набридли експерименти! Як набридло раз у раз переконуватися, що ти, хочеш того чи ні, а є їхнім учасником. Пручайся, мітингуй, хоч лобом об стінку бийся, а все одно учасник. Бо ти народ, ти є отим трудящим, від імені і на прохання якого... і так далі, тільки формулювання підставляються.

Ну, взяти, скажімо, ту ж саму «двоголовість» у Радах, коли законодавчою й виконавчою функціями влад наділили всі ланки Рад, аж до сільських. Скільки списів поламано: хто очолить Раду, хто — виконком, хто розпоряджатиметься, видаючи закони місцевого значення, хто їх виконуватиме. Скільки нервів, часу, енергії вилетіло в трубу! Експеримент тривав трохи більше року, бо розпочався ще до виборів. Новим Законом про місцеві Ради та місцеве самоврядування його припинено. І знову — нерви: хто очолить Раду разом з виконкомом. Що ж, негативний результат — теж результат.

І так методом проб і помилок ось уже 70 з лишнім років нас роблять щасливими й багатими з серйозним виглядом доводячи, що це краще, ніж бути нещасним і бідним. Та диво, нам усе ж притаманнішими залишаються останні два епітети.

А тим часом світ живе за перевіреними віками законами. І живе так, що ніхто з нашого народу не відмовиться сьорбнути того життя хоч день, хоч тиждень.

То, може, не треба винаходити велосипед? А подивитися на світ і його закони?

Що ж, подивилися. А тепер тих, хто це зробив, готові закидати камінням.

Робоча група Конституційної комісії Верховної Ради запропонувала президентську республіку, двопалатний парламент, прокуратуру, структуйовану до судової або виконавчої влади, вільний мандат для депутатів парламенту, що обиратимуться за умови багатопартійності... Усе це знайшло підтримку певної частини членів Конституційної комісії. Але є й ті, що швиденько організували відсіч. Бачте, чого захотіли! Замахнулися! Радянську владу ховають — так твердять вчені мужі, які доклали руку до Конституції 78-го року і, зрозуміло, погляд на закони світу засуджують.

А ще: «Вашу концепцію Конституції можна накласти на будь-яку іншу Конституцію, і вони не різнитимуться...». Ось аргумент проти концепції, ось відсіч.

А тим часом світ живе за перевіреними віками законами.

«Я знаю, хто рветься до влади! Я знаю, кому треба президентство! Я проти такої концепції» — це теж думка вченого мужа, члена Конституційної комісії, народного депутата.

Ну й що, що ви знаєте, що він знає, що я знаю? Ох, ви боїтеся неосталінізму, безмежної влади? А сьогоднішнього центру не боїтеся?

— Ото буде сміху, коли президент на президентові сидітиме і президентом поганятиме, — лунає на тому ж засіданні Конституційної комісії.

— Над президентами у світі ніяких більше президентів немає. Ось у чому річ, — парирує хтось.

Концепцію прийняли за основу.

І світ живе за перевіреними віками законами. І молоді конституції, що ввібрали в себе ті закони, справді роблять людей щасливими й багатими. Так хочеться сьорбнути такого життя на рідній землі!

Може, припинемо експерименти? Почнемо жити, як люди.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський кореспондент «Голосу України».

Експрес-новини

У Дюссельдорфі вбитий керівник опікунського відомства Роведер, який займався приватизацією підприємств колишньої НДР. Як заявив представник німецьких властей, Роведер застрелений у своїй квартирі, поранено його дружину, але загрози її здоров'ю немає. Деякі кола звинувачували Роведера в тому, що він продає підприємства приватникам, залишаючи людей без роботи, замість того, щоб їх врятувати. Представник уряду Німеччини Фогель заявив: «Роведер — це людина, яка з патріотичних мотивів закладала новий фундамент у східних землях ФРН».

* * *

Рада Безпеки ООН провела за закритими дверима консультації з приводу припинення вогню в районі Перської затоки. На засіданні йшла мова про репарації, які Ірак має сплатити за завдані збитки, а також ліквідацію іракської зброї масового знищення.

* * *

Американські нафтові компанії та уряд США вирішили скористатись радянською космічною станцією для досліджень зміни поверхні Світового океану. Станція проводитиме дослідження в інтересах картографії, океанології, гідрології, сільського господарства, вивчення «льодової ситуації» в мінусових широтах. Це буде перша радянська автоматична станція, яка використовуватиметься на комерційній основі, з довготривалим терміном.

* * *

Нова Зеландія вирішила в скрутний час для Радянського Союзу допомогти йому продовольством. Як повідомляє агентство Рейтер, ведуться переговори про продаж новозеландських м'ясо - молочних товарів за радянські карбованці.

П'ЯТСОТ ТОМІВ ТАЄМНИЦЬ

ЧИМ ЗАКІНЧИТЬСЯ «СПРАВА ХОНЕККЕРА»?

Я неодноразово бачив сумно відому Берлінську стіну, (або просто Стіну, як називають її німці).

Стіна — це широкомасштабна людська трагедія. Адже бетон і колючий дріт розлучили батьків і дітей, наречених, братів, друзів,

Біля рейхстагу — символічний цвинтар, на якому немає могил — лише прив'язані до садових грат хрести з іменами й датами: сумний літопис втеч через Стіну, які завершилися смертю. Остання з цих дат майже збігається з днем воз'єднання Німеччини. Втім, хто тоді, у 1989 році, міг знати, що воно таки прийде, це воз'єднання, і Стіна впаде?

І тоді сто дев'яносто чоловік наклали головами, намагаючись здолати «німецько-німецький» кордон і втекти до Західного Берліна. Але кулі прикордонників НДР наздоганяли їх, часто уже практично по інший бік стіни.

Хто віддавав накази? Процитуємо один з документів, які слідчі органи НДР надали в розпорядження преси. У ньому зафіксовано не відоме досі висловлювання «шефа» НДР Еріха Хонеккера: «Як і раніше, слід при спробах порушення кордону рішуче застосовувати вогнепальну зброю. Товаришів, які успішно це зроблять, маємо заохочувати».

Але, повторюємо, процитований документ, який став надбанням гласності лише недавно. Проте вже раніше громадськість почала вимагати від Е. Хонеккера відповіді за численні, на її думку, провини перед цією республікою. Втрутилися власті, почалося розслідування. На поверхню спливли численні факти, які свідчили про корупцію, сумнівні закордонні махінації режиму, на чолі якого стояв обожнюваний офіційно шеф Соціалістичної єдиної партії Німеччини (СЄПН), він же — глава держави. (До речі, буквально цими днями з'явилися сенсаційні повідомлення, про те, що Е. Хонеккер особисто розпорядився надати політичний притулок терористам, які протягом тривалого часу орудували у ФРН, щоразу ховаючись від переслідування у тепленьких «конспіративних» квартирах на території НДР).

Результатом зусиль слідчих інстанцій післяхонеккерівської НДР стали п'ятсот томів справи, заведеної на Е. Хонеккера. Контейнер з ними генеральний прокурор НДР передав своєму колезі з ФРН за день до об'єднання Німеччини.

Закордонний паспорт спецкора

Тамтешня Феміда не забарилася з дальшим розглядом справи, і на початку минулого місяця судова палата Берліна підтвердила прийняте раніше рішення щодо арешту Е. Хонеккера.

Проте за грати він так і не потрапив, оскільки перебував на той час на лікуванні в радянському військовому госпіталі під Берліном. Ті, хто поклав потенційного в'язня на лікарняне ліжко, керувався не тільки суто «гуманними міркуваннями» (гнаний звідусіль шеф СЄПН і НДР не мав навіть даху над головою), а й висновком міжнародної комісії експертів: стан здоров'я Е. Хонеккера — тяжкий і не дозволяє запроторювати цю людину за грати.

І раптом... Втім, у нас ця подія промайнула коротенькими інформаціями у пресі й по телебаченню, але у Німеччині вона мала характер бомби, що вибухнула: Е. Хонеккер — у Москві!

Як і слід було чекати, посипалися запитання: чому це сталося, кому вигідно, хто скомандував? Ми — мовчали. Але не мовчали німці. Усі політичні партії, репрезентовані в бундестазі (крім партії Демократичного соціалізму — нащадка СЄПН), різко засудили цей, як було заявлено, «акт піратства». Фактичне викрадення Е. Хонеккера і його таємну доставку до Москви засудило і міністерство юстиції ФРН. Воно підкреслило, що радянська сторона порушила статтю другу договору про статус і порядок виведення радянських військ з Німеччини, яка обумовлює повагу з нашого боку до суверенітету цієї країни і невтручання в її внутрішні справи. Обурилася громадськість. Висловлюючи її позицію, тамтешня газета «Тагесшпігель» (як і багато інших засобів масової інформації) критично вказувала: «Зрозуміло, що у поводженні зі старою людиною слід виявляти гуманність — але яку? Питання про це має вирішувати німецький суд відповідно до своїх кодексів, а не московські кола, які зважили за потрібне діяти архаїчними методами».

Словосполучення «архаїчні методи» — далеко не найрізкіше, яким оцінюється у ФРН «викрадення» Е. Хонеккера. Зокрема, керівництво навіть соціал-демократичної партії (що вже й говорити про антикомуністів!) рішуче заявило, що «це було востаннє, коли Радянський Союз діяв як окупаційна влада».

Прореагував і боннський уряд: випадок з Е. Хонеккером є порушенням міжнародного права і йде врозріз з угодами, укладеними між двома країнами. Офіційний Бонн поставив вимогу негайного повернення Е. Хонеккера до Німеччини.

Та чи дочекаються його там? На нашу думку (втім, таку ж позицію займає й багато німців), навряд. Аналізуючи «справу Хонеккера», політологи — як в СРСР, так і в ФРН — пов'язують останні події з процесом ратифікації союзною Верховною Радою радянсько-німецьких договорів. Вони вважають, що ряд депутатів поставили перспективу цієї ратифікації у залежності від врятування від суду «брата по класу», «нашого Еріха». Згодом Хонеккер перелетів до СРСР і договори було ратифіковано.

Так це чи ні? Колись громадськість дізнається про те, що сьогодні оповите таємницею. Зараз ми можемо лише вказати на збіг (?) обставин: у середу Е. Хонеккер зник, а у п'ятницю радянське посольство повідомило офіційний Бонн, що ратифікація відбулася...

Отже, багато — попереду. Чи винний Е. Хонеккер, чи ймовірний суд над ним? Чи, як дехто вважає, це лише має прислужитися справі звинувачення в тоталітаризмі колишнього правлячого режиму НДР в цілому і Е. Хонеккер — тільки пішак у складній політичній грі?

Поживемо — побачимо...

Володимир САВЦОВ, редактор міжнародного відділу «Голосу України».

Берлін — Бонн — Київ.

НА ЗНІМКАХ: чергова жертва прикордонників НДР (і Хонеккера?) біля підніжжя Берлінської стіни; «Хонеккер — державний злочинець!» — демонстрація у Лейпцигу. Фото з журналу «Шпігель» (ФРН).

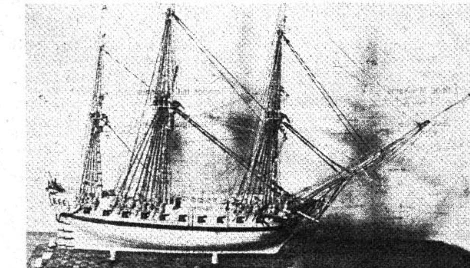
Фото з коментарем

В'ЯЗНІ-ЮВЕЛІРИ

У війнах кінця XVII—початку XVIII століть морська держава Британія пустила на дно немало кораблів своїх противників, головним чином Франції та Іспанії, захопила в полон тисячі солдатів армії Наполеона. За скромними підрахунками, з 1775 по 1814 рік у британському полоні побувало 122400 військових, серед них багато моряків. Перебування в тюрмі навіть у ті часи було заняттям не з веселих. Тим більше, що в Англії полонені не працювали, та й харчування до злиденного пайка добували, як могли. Тоді-то й народилося ювелірне мистецтво створення моделей військових кораблів з кістки, в якому особливих успіхів досягли французькі полонені моряки.

Робили моделі військових кораблів не з благородної слонової кістки, а з підручного матеріалу — кісток домашніх тварин, виловлених із загального котла, та китового вуса, нестачі в якому Англія не відчувала. Корпус корабля виготовляли з шматка міцної деревини — сосни чи дуба. А потім починався складний і тонкий процес роботи з кісткою.

Часом палубу судна обклеювали китовим вусом. Лише дрібні й найвідповідальніші частини корабля — компаси, штурвали, корабельні гармати умільці виготовляли зі справжньої кістки чи дорогої латуні й цинку. Решту — щогли, реї, поручні, трапи, рятівні шлюпки — із звичайної полірованої відбіленої «супової кістки». Складніше було з такелажем, та й тут полонені моряки знайшли належний вихід. Весь такелаж вони плели з власного волосся.

Полонені не дуже-то цінували свій товар, вимінюючи його на тютюн та їжу. Дотепер цих мистецьких витворів збереглося не так уже й багато — 150—200 в музеях і приватних колекціях, а ціни на них стали воістину астрономічними. Ціна справжньої кісткової моделі коливається, як відзначає газета «Зюддойче цайтунг», від двадцяти до кількох сотень тисяч марок.

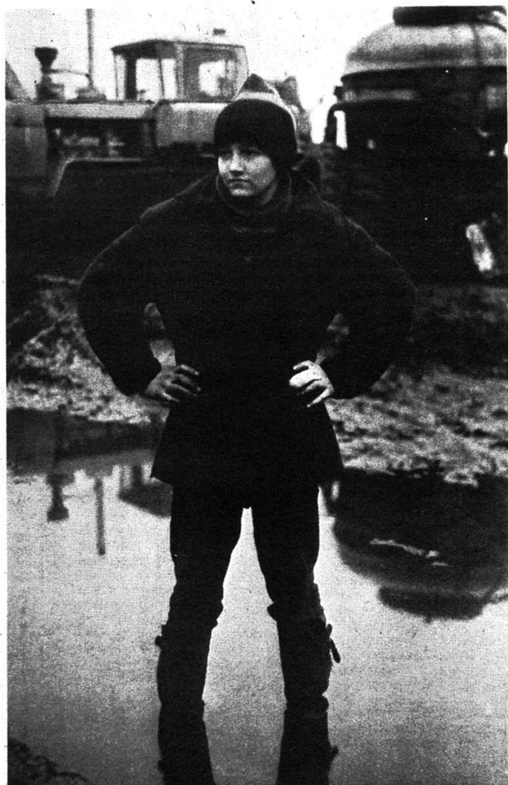
Борис ПАХОМОВ.

На знімку: цей трьохщогловий фрегат було збудовано французькими полоненими моряками в 1800 році.

Фото з газети «Зюддойче цайтунг».

«ЗОРЯНИЙ» АНТУРАЖ

***КАЖУТЬ**, є погаслі зорі, світло від яких доходить до нас ще багато років опісля того, як вони перестають існувати матеріально... Тут усе навпаки: давно вже і не світить, і не гріє, та залишається реальність—«Зоря комунізму» — колгосп села Бірюки, під Києвом. Головна заповідь, за якою живуть ці люди, — працюй собі мовчки від світку до ночі і не висовуйся. Скільки всього пережили, чого тільки не натерпілися! Може, тому, що «зоря» — це щось таке ж далеке і не матеріальне, як і «комунізм»? А земля — ось вона, під ногами, багата і щедра, скроплена селянським потом. Тож і належати повинна не «дяді», не згаслим ідеям, а йому, терплячому, працьовитому і мудрому— українському селянину.*

Фото Сергія **КОВАЛЬЧУКА.**

ЛИСТУВАННЯ: Ф. КАСТРО, М. ХРУЩОВ

Відкритий архів

«Карибську кризу» можна без сумніву назвати найдраматичнішим періодом нової історії. Саме у жовтні 1962 року над людством нависла реальна загроза термоядерного знищення. І тільки завдяки політичній розсудливості тогочасних керівників Радянського Союзу і Сполучених Штатів всесвітньої катастрофи не сталося.

«Голос України» розпочинає публікувати із скороченнями п'ять листів, якими обмінялися в кульмінаційний момент кризи радянський керівник Микита Хрущов і лідер кубинської революції Фідель Кастро. Передрук — з газети «Гранма».

ЛИСТ ПЕРШИЙ

Гавана, 26 жовтня 1962 року

Дорогий товаришу Хрущов!

Аналізуючи обстановку та інформацію, яка надійшла до нас, вважаю агресію майже неминучою через найближчі 24 чи 72 години.

Існують два можливих варіанти: перший і найбільш імовірний — повітряний напад на певні об'єкти з метою їх знищення; другий, менш імовірний, але також можливий — вторгнення. На мій погляд, для здійснення останнього варіанту потрібна велика кількість сил. Крім того, вторгнення — це найогидніша форма агресії, і вони можуть не піти на це.

Ви можете бути впевнені в тому, ми непохитно і рішуче дамо відсіч нападові, яким би потужним він не був.

Моральний стан кубинського народу дуже високий, і він героїчно протистоятиме агресору.

Хотів би в ці хвилини дуже коротко висловити вам мою особисту думку.

Якщо буде здійснено другий варіант, тобто імперіалісти вторгнуться на Кубу з метою захопити її, то небезпека, яку матиме ця агресивна політика для людства, стане дуже великою. В цьому разі Радянський Союз ніяк не повинен допустити такої ситуації, коли б імперіалісти змогли першими завдати ядерного удару по вашій країні.

Я вам кажу про це тому, що, на мою думку, агресивність імперіалістів стає дедалі небезпечнішою. Якщо вони, порушуючи закон і прийняті у світі моральні принципи, віроломно нападуть на Кубу, це і буде якраз тим моментом, щоб назавжди усунути згадувану небезпеку. Це стане актом законного захисту, яким би важким і жахливим не було рішення, бо іншого може і не бути.

Впливає на цю думку і розвиток агресивної політики. Всупереч світовій громадській думці і правовим нормам імперіалісти встановлюють морську блокаду, порушують наш повітряний простір і готуються до вторгнення. Водночас вони відкидають можливість переговорів, хоча і розуміють усю серйозність проблеми.

Ви завжди були і продовжуєте бути невтомним борцем за мир. Я розумію, наскільки гіркими мають для вас бути ці години, коли під такою величезною загрозою опинилися всі ваші попередні зусилля. Проте до останнього моменту ми не втрачатимемо надії на те, що мир буде врятовано. Але водночас ми холоднокровно готуємося дати відсіч агресії, яка, схоже, наближається.

Від імені кубинського народу ще раз хочу подякувати радянським людям за їх великодушну і братерську підтримку, а вам особисто висловлюю мою велику вдячність і глибоку повагу. Бажаю вам успіхів у здійсненні тих величезних і відповідальних завдань, які стоять перед вами.

З братерським привітом,
Фідель КАСТРО.

ЛИСТ ДРУГИЙ

Дорогий товаришу Фідель Кастро!

Наше послання президенту Кеннеді від 27 жовтня дозволяє вирішити питання на вашу користь, захистити Кубу від вторгнення і уникнути розв'язання війни. У своїй відповіді, з якою ви, мабуть, уже знайомі, Кеннеді запевняє в тому, що не тільки США не нападуть на Кубу своїми силами, а й не дозволять їхнім союзникам здійснити вторгнення. Тим самим президент Сполучених Штатів дав позитивну відповідь на мої послання від 26 і 27 жовтня 1962 року.

Щойно ми підготували нашу відповідь на послання президента. Не буду вам її переповідати, адже текст зараз передається по радіо.

Користуючись нагодою, хотілося б порекомендувати, щоб ви в цей переломний момент кризи не піддались почуттям, а виявили витримку. Слід сказати, що ми розуміємо ваше обурення з приводу агресивних дій США і порушення елементарних норм міжнародного права.

Однак нині діє не стільки право, скільки нерозсудливість мілітаристів з Пентагону. Сьогодні, коли угода може стати реальною, Пентагон шукає приводу для т... щоб зірвати її. Саме т... він організує провокаційні польоти літаків. Учора ви збили один з них, хоча раніше не збивали, коли вони пролітали над вашою територією. Такий крок агресори використають у своїх цілях.

Тому ми хотіли б дати вам дружню пораду: виявіть терпіння, витримку і ще раз витримку. Без сумніву, якщо станеться вторгнення, треба буде дати відсіч усіма засобами. Проте не слід піддаватися провокаціям. Адже скаженілі мілітаристи з Пентагону намагаються зірвати угоду тепер, коли вимальовується мирне вирішення конфлікту, яке йде на вашу користь, бо створюються ... її проти вторгнення на Кубу. Вони хочуть спровокувати вас на дії, які могли б потім використати проти вас. Ми просили б вас не да... приводу для цього.

З нашого боку ми зробимо все, щоб стабілізувати становище на Кубі, захистити Кубу від вторгнення і забезпечити вам можливості для мирного будівництва соціалістичного суспільства.

Передаю вітання вам і вашим товаришам з керівництва.

М. ХРУЩОВ.
28 жовтня.

На фото: збитий над Кубою американський літак U-2, про який йдеться у листах.

(Далі буде).

Хто від чого відступає

Позиція

Першокласнику в школі казали: оце — біле, оце — чорне. Той старанно засвоював і не сумнівався. Його можна зрозуміти — він тільки починає пізнавати світ, і вчитель для нього — найвища істина.

Важче зрозуміти дорослу людину, яка все життя жила за методою: це — біле, а це — чорне, а тепер заговорила розважливіше. Чи й навіть навпаки. Хто вона — відступник?

Минулого року мов прорвало греблю відступництва. Скажімо, на Чернігівщині офіційно з лав КПУ вийшло 3557 комуністів, з ЛКСМ (МДС) — понад 1500 комсомольців (фактично обласна молодіжна організація зменшилась на 25 тисяч членів). Багато людей відійшло після виборів також від Руху, від інших новоутворених громадських формувань.

Місцева преса так оцінила перших вихідців: вступив у партію з кар'єристських міркувань; відмовчувався на зборах, проявляв байдужість; завдяки партії отримав відповідальну посаду, був нагороджений ювілейною медаллю, а тепер... і т. п.

Ідеологічний бій з відступниками йде й сьогодні. А життя підкидає нові несподіванки. Так, скажімо, працівник РАПО Г. Марченко вийшов з Комуністичної партії, а його, незважаючи на це, обрали головою колгоспу «Україна» Коропського району. Ще рік тому подібне було просто неможливим. Один із засновників місцевих рухівських осередків, лідер січневих подій 1990 року на Чернігівщині С. Жигнас не тільки вийшов з лав КПРС, а й заявив пізніше про вихід з Руху як з організації, в якій «ігнорується думка меншості». Нині він — заступник голови обласної організації Демократичної партії України. Редактор неофіційної чернігівської газети «Громада» В. Москаленко недавно відмовився від засновника — крайової організації Руху.

Можна їх звинуватити в непослідовності, амбіційності, хиткій життєвій позиції? Можна, і не тільки в тому. Так, власне, і було зроблено, зокрема представниками Руху. Та чи можна з подібними висновками погодитись? Як і з заявою першого секретаря Менського райкому Компартії М. Ющенка — на пленумі обкому він назвав зрадництвом позицію тих лідерів партійних організацій, які у зв'язку із змінами в законодавстві вирішили перейти на основну роботу в Ради.

14 квітня минулого року завідуючий сектором шкіл і ПТУ обкому комсомолу В. Ступак заявив у статті, надрукованій обласною «молодіжкою», про вихід з КПРС: «Ні, це не гарячковий крок, а свідоме переконання після довгих роздумів, навіть внутрішньої боротьби самого з собою. Це мій політичний вибір, на який має право кожна людина. Я зрозумів, що знаходжуся не на комуністичних позиціях, не вірю в побудову комунізму. Отож, вважаю просто нечесним з такими переконаннями перебувати в партії».

Чого тільки не говорили тоді про нього:

— Це ніж нам усім у спину! Перевертень!..

Але чи дійсно: чи краще було б, якби Володимир, змінивши переконання, хитрував, пристосовувався? До того ж, його вихід з партії обумовлений й іншою поважною причиною. Під час виборів він був у відрядженні у Козелецькому районі і на власні очі побачив, як місцеве керівництво недозволеними засобами протистояло тоді кандидату в народні депутати Л. Яковишину (восени, до речі, районна партконференція повністю змінила секретаріат райкому партії).

Нині Володимир — відповідальний секретар обласного Товариства української мови імені Т. Г. Шевченка «Просвіта».

— Я втратив у зарплаті, — розповідає він. — У «Просвіті» маю щомісяця лише 80 карбованців. Але придбав за ці місяці в духовному плані багато — почуваю себе вільно, чесно, бачу свою потрібність людям. Їздив у школу, де отримав партквиток. Приємно, що вчителі мене не осуджували, і більшість, я відчув, зрозуміла. Нині не перебуваю в жодній партії. Але в громадському, політичному житті беру активну участь.

У відступництві звинувачували і народного депутата УРСР від Чернігівщини Л. Яковишина за його незалежну позицію учасники осінньої поїздки до Верховної Ради, що тримали гасло «З ким Ви, Яковишин?»

Ми визнали офіційно: в недавній минувшині панували догми. Тривалий час і... одноманітність і стере...ність монопольно володіли нашим розумом. При урізаній та підфарбованій історії (де Мазепа — зрадник, Винниченко — буржуазний націоналіст), при відсутності альтернативних досліджень в суспільних науках світ бачився спрощено навіть академікам. Перебудова дала можливість глибше осмислити сучасне й минуле. Тож чи правомірно звинувачувати людину в тому, що вона відмовилась від своїх колишніх оцінок, хибних поглядів?

То тільки примітивності все ясно і зрозуміло. Інша справа, коли людина перебуває в пошуку. Вона, можливо, й помиляється, робить необачні кроки, та попри все у неї є шанси зробити більше користі для майбутнього, для свого народу.

Відступати від «загальноприйнятих» істин, заяложених трафаретів учорашнього варто — і комуністам, і рухівцям, і іншим. Одному не треба зраджувати — роботі на благо народу. Політичними інтригами, ярликами та образливими звинуваченнями суверенної України не побудуємо.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Чернігів.

Є 10000-й!

За січень-березень на адресу «Голосу України» надійшло 10575 дописів читачів.

За змістом найбільше листів було про роботу парламенту республіки, проведення Всесоюзного референдуму. Чимало одержали відгуків на деякі публікації газети і, зокрема, на статтю «Кілька крапок над «і» за 11 січня 1991 року, про газету взагалі. Бодай чи не кожний лист розпочинався добрими словами про новостворене видання, висловлювалися зауваження, побажання. Значна частина таких листів була надрукована в оглядах і окремо.

Впадає в очі те, що за віком найбільше наших дописувачів — це ветерани війни і праці, люди похилого віку, неспокійні, небайдужі до долі країни, республіки. Що не кажіть, а й справді не старіють душею ветерани. Щиросердне спасибі вам, дорогі друзі, довгих років щасливого життя вам!

А 10000-й лист надійшов від Михайла Петровича Коломійця з міста Суми.

Одержували на пошті, перші читали, реєстрували, розподіляли між відділами (за змістом) ваші листи обліковці відділу Тетяна Корнюк і Ніна Гелетко та Тетяна Квіт, завідуюча сектором кореспонденції.

Чекаємо ваших нових листів, шановні наші дорослі і молоді читачі!

Яків ГАЛЬЧЕНКО,
редактор відділу листів та соціологічної інформації.

У редакцію газети «Голос України» від громадянина Сум Коломійця Михайла Петровича.

Сподіваюсь, мого листа редакція надрукує.

І навіть прошу це зробити. У своєму листі я хочу звернутись до страйкуючих шахтарів Донецького басейну.

Звертаюсь до вас, дорогі робітники-шахтарі, не робіть шкоди населенню України, дорогенькі! Ви, дійсно, в даний час ллєте воду на млин, котрий крутиться у зворотному напрямі. І не боюсь заявити, що в керівників страйкового комітету, мабуть, не болить серце за населення нашої республіки. Певен, це робиться з «хорошим поняттям» — хочете самостійності і суверенітету, будь ласка, посидьте в холоді.

Ну що ж, дякую вам, «пани» шахтарі. Можливо, якщо надрукують мого листа, ви, робітники-шахтарі, скажете: «Этот человек не имеет понятия о шахтерской работе». Уявлення про працю шахтарів я маю. Працював у Донецьку-Сталіно, на шахті імені Абакумова, трест «Рутченківвугілля», прохідником з 1958 по 1961 рік.

Одне запитання маю до вас, шахтарів. Кого це ви принизили: Горбачова, Попова, Кравчука, Фокіна? Хто вам так різко може підвищити заробітну плату?

Ну що ж, я вам допоможу. У моїй сім'ї, з чотирьох душ, два інваліди II групи. Мені з 1 січня цього року додали до інвалідської пенсії п'ять карбованців, так через газету «Голос України» хочу і прошу віддати ці п'ять карбованців страйкуючим шахтарям.

Будьте людьми. Неприємності від вашого страйку мають тільки ті бабусі, котрі дають вам хліб, цукор, картоплю, огірки і помідори, часник і цибулю, трусики і спідницю, штани і майку.

Дорогі шахтарі, своїм страйком ви караєте нас, найбідніших. Не думайте тільки про себе, без нас ви теж не проживете.

Михайло КОЛОМІЄЦЬ.
Суми.

Листи з Волині

«ВІДПОВІДЬ ХОЧУ ОДЕРЖАТИ ЖИВОЮ»

Мій дід, батько та чоловіків дід були добрими господарями. В 1930 році їх розкуркулили. Потім взялися за чоловіка. Він не витримав і таємно виїхав із села. Тоді почали загрожувати мені: як чоловік не повернеться — розкуркулимо. Зробили головою двору, довели непосильні податки. Не здала встановленої кількості картоплі й льону і одержала 15 років. Дома залишилось шестеро дітей, яких розібрали сусіди. У той час і розтягнули наше господарство.

Я захворіла на тиф, до того ж мою справу ще відправили дорозслідувати в Овруч, і мене під розписку відправили до дітей. А вночі приїхав кіньми чоловік, і всі ми втекли до Кривого Рогу.

А тут голод 33-го року. Вмерли п'ятеро дітей. Напівживі переїхали в село Дубрівку Баранівського району Житомирської області, а потім у рідне моє село. Народилося ще двійко дітей. Але чоловік незабаром помер. У 1943 році після звільнення села від німців мені знову пригадали все і знову виселили.

Мені вже дев'яносто. Смерть стоїть за плечима. Але мучать і печуть біль та образа за несправедливість. Хочу, щоб реабілітували мою сім'ю, повернули пограбоване. Знаю, що це нелегко, але наша Верховна Рада може прийняти такий закон. Зверталась я в її Комісію у справах репресованих, але ніхто мені не дав відповіді. А я хочу одержати її, поки ще жива, мати гарантію, що минуле не повториться. Поспішіть, люди добрі. Нас таких мало зосталось.

Василина ДРАЧУК.
Дубрівка.

Від редакції. 27 березня Верховна Рада УРСР прийняла Закон «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» в першому читанні.

Мені вже дев'яносто. Смерть стоїть за плечима. Але мучать і печуть біль та образа за несправедливість.

СПОВІДЬ «ЗЛОДІЙКИ»

— Так, голова колгоспу Володимир Оксентюк упіймав мене з 28 кілограмами комбікорму. Погано я зробила, дуже погано, люди. У народі завжди покража була однією з найбільших провин.

Одібрав голова комбікорм, який оцінили в 10 карбованців. Заплатила я штрафу 150 карбованців.

37 років я пропрацювала дояркою. Хто хоч рік побував у цій ролі, зрозуміє. Заробила я за своє життя орден Трудового Червоного Прапора, ювілейну медаль, медаль ВДНГ, безліч грамот і... болячки.

Взяла на відгодівлю два бички. Вигодувала і здала колгоспу. Так тож для них і несла корм, бо в нас його видадуть лише тоді, коли здаси тварин на м'ясо. А з чого ж їм нагулювати вагу? То для кого ж я потайки брала корм? Щоб на столі більше м'яса було. Довго розповідати, але людина на селі поставлена в такі умови, що повинна вкрасти, інакше не проживеш.

Довго не допускав мене до роботи голова колгоспу, я втратила свою групу корів, багато грошей. І це, незважаючи на протест правоохоронних, радянських органів. І тепер за його вказівкою мені не доплачують за стаж роботи. За яким правом? 28 кілограмів, бачте, переважили моїх 37 років тяжкої праці, нагороди.

Ніна ПОЛІЩУК,
доярка колгоспу «Заповіт Леніна».
Луцький район

Людина на селі поставлена в такі умови, що повинна вкрасти, інакше не проживеш.

ВИКИНУЛИ З ЧЕРГИ

Ще в 1974 році в Іваничівському райвиконкомі в чергу на придбання автомашини я був поставлений під номером «4». Недавно черга була розпорошена по сільрадах. Проте там свого прізвища не знайшов. Звернувся до райвиконкому і з'ясував, що хтось проти мого прізвища зробив позначку «відмовився». Хто? Секрет.

Після кількох звертань до «батьків» району одержую відповідь, що райвиконкомові щороку виділяють фонди для спеціалістів сільського господарства та учасників Великої Вітчизняної війни, а оскільки я не належу до цих категорій, то задовольнити мою заяву немає можливості.

Мені стало не по собі. Відколи ветлікар перестав бути спеціалістом сільського господарства? Та що доведеш бюрократові? Довелося діяти за принципом: «Доведи, що ти не верблюд». Мусив зі своєї обласної установи привозити таку довідку. І, думаєте, допомогло? Закрутилася нова круговерть, яка звелася до того, що я повинен наново ставати в чергу. Ось так обійшлися зі мною.

Микола ПАРАЦУХА,
ветлікар Іваничівської ветлабораторії.

«ОКРАСА» РАЙЦЕНТРУ

На нашій вулиці райцентру Горохова зробили «районний» смітник. Сюди везуть сміття, відходи з міста, з бойні, молокозаводу, плодоконсервного заводу селища Мар'янівка, з інших місць. Було звалище за 500 метрів до будинків. Уже метрів сто. Розвелася сила-силенна щурів, бродячих собак, які нападають на домашню птицю, дітей. А «парфуми» які! Повна антисанітарія. Побіцяли районні власті щось зробити. Та звалище від них далекувато, не тхне. Ось і не поспішають.

Жителі вулиці Кірова.

Ці листи коментує народний депутат УРСР по Горохівському виборчому округу № 41 (Волинська обл.) **Андрій Бондарчук:**

Лист колишньої «куркульки» — один з прикладів акції, з якої почався занепад села. Й інші листи віддзеркалюють причини, внаслідок яких село вмирає.

Ось ще два сигнали з колгоспу імені Калініна Горохівського району. Довгий час працює трактористом А. Обідець. Живе в нестерпних умовах, а навкруги ростуть керівничі вілли.

Мати одинадцяти дітей, інвалід другої групи С. Онишкевич слізно просить вплинути на голову колгоспу Є. Середу: хвороба очей не дає змоги допрацювати їй рік до трудового стажу, якого не вистачає до пенсії по старості. Справу б вирішити на загальних зборах колгоспу, які можуть призначити свою пенсію. Одначе в цьому їй відмовили.

А ось технічні працівники Лопачинської середньої школи звернулися з образою: вчителям виплатили так звані «гробові», а їм — ні. І так по всій Волинській області. Скільки ж ми будемо ділити людей на сорти?

У селищі Іваничі мене запросили оглянути місцеві «соціальні завоювання». Є тут, виявляється, свій «Уолл-стріт» і нетрі. Район, де живуть привілейовані, і район плебеїв. Немає навіть лазні в селищі. Сумно жартують люди: скільки там тієї зими, а влітку можна і в озері покупатись. Правда, неподалік цього озера в лісі діє сауна... для «білих»!

Задумайтесь, нарешті, сільські генерали, над такими фактами. Адже село опустило й від вашого диктаторського стилю.

Про якість питної води останнім часом говорять багато. Але істинний стан справ знає лише вузьке коло фахівців. До певного часу ця тема, як і немало інших, вважалася крамольною. А публікації типу «Ни одна капля радиационной воды не попадет в Днепр» якоюсь мірою приспали екологічну пильність громадськості.

Сказати людям правду, створити надійну систему захисту природних вод, їх очищення та знезараження — такі головні теми доповідей та дискусій розширеного засідання президії Академії наук УРСР (лютий 1991 р.), де побували автори цих рядків.

Звичайно ж, ішлося про ситуацію в цілому по республіці, — про хвору Десну, помираючий Дністер. Але особливо гостро порушувалось питання про води Славутича, що є головним джерелом водопостачання майже для 32 мільйонів жителів республіки.

Говорилося з тривогою, бо не такою вже й безпідставною була паніка в Києві 23—24 січня, коли, щоб не допустити затоплення радіоактивною водою, не знайшлося нічого розумнішого, аніж бомбити крижані затори у пониззі Прип'яті. І разом з радіоактивним мулом, піднятим з дна річки вибухами, знову розбурхався неспокій. Чи можна користуватися водою? Адже радіація у питній воді, як і багато небезпечних сполук, не має присмаку.

ПРИСМАК ПИТНОЇ ...

Обговорюємо проект Закону УРСР «П... навколишнього природного середо...

СТАНДАРТИ НЕ РЯТУЮТЬ

Ще кілька десятків років тому ми могли спокійно вживати воду з відкритих водойм. А тепер не те, що пити — скупатися не можна. Все частіше хворіють люди. Нерідко саме від води. Державним стандартом передбачено 20 показників якості води з безлічі забруднень. Основний індекс — кількість кишкових паличок в одному літрі води. Мається на увазі вода відкритих водойм, де допускається наявність до тисячі мікроорганізмів на літр. Так-от, у літрі води з Дніпра у 1980 році було вже 17 тисяч таких мікроорганізмів, у 1988 — 34 тисячі. У Десні, яка завжди вважалася перлиною України, ситуація ще більш катастрофічна. Якщо у 1961 році було 55 тисяч, що в 55 разів вище від норми, то у 80-х — 90-х роках ця цифра ще загрозливіше перевищує вказані величини. До яких наслідків може призвести таке страшенне забруднення води — неважко уявити.

Справа в тому, що обробка хлором води для знезараження від патогенних мікроорганізмів супроводжується також утворенням дуже токсичних хлорорганічних сполук унаслідок значного забруднення води біоорганічними і хімічними сполуками. На Деснянській та Дніпровській водопровідних станціях м. Києва, які справедливо вважаються кращими на Україні і мають дуже досвідчений персонал, технологічна схема очищення та знезараження води така, що застосування хлору сприяє утворенню небезпечної для здоров'я людей хлорорганіки. Причина парадоксальної ситуації полягає в тому, що технологія водообробки була розроблена і впроваджена багато років тому. На той час вона гарантувала високу якість питної води. Нині така технологія вимагає докорінної перебудови.

Серйозні вади має й основний етап водообробки — хімічна реагентна обробка води сульфатом алюмінію та флокулянтами. На водопровідних станціях України використовується сульфат алюмінію з домішкою активної кремнієвої кислоти. Сполучення цих двох компонентів призводить до появи у питній воді дуже небезпечного елементу, психотропний вплив якого на людей і особливо на дітей виявлено останніми роками. Є дані, що тривале потрапляння цього елементу в організм сприяє розвитку дебільності у дітей. Загрозливе поширення цієї хвороби на Україні відоме. Мається на увазі алюміній. У західних країнах він заборонений для виготовлення будь-якого посуду. (У нас же алюмінієвий посуд використовується навіть у дитсадках). Реагентна обробка води вкрай необхідна, і в світовій практиці знайдено ефективні замінники сульфату алюмінію. У нас їх немає. Західні фірми пропонують за валюту, на яку ми теж нескоро забагатіємо. Мало користі й від того, що інститути Академії наук УРСР цілком спроможні розробити ефективні коагулянти для заміни сульфату алюмінію. Спроможні, але не беруться за невигідну справу.

Важлива стадія обробки води — фільтрація на піщаних та вугільних фільтрах. На Дніпровській водопровідній станції (Київ) вугільний фільтр закладено ще у 1986 році, у той час як на водопровідних станціях Заходу вугілля використовується не більше півроку. Слід пам'ятати, що активоване вугілля насичується органічними сполуками, які є у воді, і потребує регенерації. Якщо вугілля вчасно не змінити, то воно не тільки не очищає воду, а й сприяє розплідненню патогенних мікроорганізмів. Отже, такий «фільтр» стає забруднювачем.

Нарешті, після фільтрації на Дніпровській водопровідній станції в Києві, здійснюється озонування води. Це дуже ефективний метод руйнування органічних сполук, що підтверджує досвід роботи Паризької станції; де на кількох стадіях успішно використовується озонування. Але ж у нас поєднання озонування з хлором дає негативні наслідки, бо немає діоксиду хлору.

І ще одне: слід пам'ятати про недосконалість нашого державного стандарту якості води. Він не регламентує жодної з небезпечних органічних сполук. Гранично допустимі концентрації (ГДК) забруднень за нашим стандартом і вимогами Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) іноді просто неможливо порівнювати. Показники весь час не на користь наших людей. За даними московських учених, у водопроводі столиці СРСР міститься 200 мікрограмів хлороформу й супутніх елементів у літрі води. Їх кількість не повинна перевищувати 60 мікрограмів на літр. Отже, перевищення ГДК більш як утричі. Не краще становище і в Києві.

Але можна самих себе заспокоїти: деяких токсинів неважко позбутися кип'ятінням води протягом 10 хвилин. Пам'ятаймо про це, коли п'ємо воду прямо з-під крана. Хоч не слід забувати й про те, що кип'ячена вода втрачає деякі якості. Гірше з важколеткими компонентами, що являють собою групу нафтопродуктів. Так-от, із загальної кількості нафтопродуктів, що можуть бути у воді, (від 7 до 10 мікрограмів на літр), певну частину можуть складати вуглеводні, які належать до класу діоксинових сполук. Деякі типи діоксинів набагато токсичніші за ціанистий калій. Навіть важко сказати, наскільки перевищують токсичність найсильнішої природної отрути — кураре.

Діоксини насамперед спричиняють: нервовопаралітичну дію на організм, що, до речі, призводить до різкої агресивності людини. Більші дози руйнують печінку і, врешті, викликають смерть. Увесь світ знає про трагічні наслідки використання американцями у В'єтнамі дефоліанту «Ейджент оранж». Сьогодні достеменно відомо, що отруйна сила «оранжу» визначається наявністю мізерних домішок саме діоксинів.

Уже з 1980 року скликаються міжнародні, так звані діоксинові, конференції. Радянські вчені там присутні. Але «порожняком» — без доповідей. Немає техніки для визначення діоксинів. Що ж робити нам на Україні? Можна звернутися за допомогою до московських учених, однак вони роблять аналізи тільки за валюту. Зрозуміло, що за таких умов ті, хто має забезпечувати нас якісною водою, просто не в змозі робити такі аналізи.

Повертаючись до проблеми водопровідної станції, директор Інституту колоїдної хімії та хімії води АН УРСР член-кореспондент АН УРСР В. Гончарук заявив: «У мене є серйозні підозри, що діоксинові сполуки можуть бути у водопровідній воді. У Дніпрі діоксинів не виявлено. Зате у наших кранах вони можуть з'явитися».

Ми не хотіли б із цього робити сенсацію. А тим більше — лякати людей. Але замовчувати істинний стан справ, м'яко кажучи, не на користь читачів. Хворобу треба лікувати, а не робити вигляд, що її немає.

НАДІЯ НА АРТЕЗІАНСЬКУ

Отже, вода, яку ми п'ємо з водопроводів, тобто з поверхневих джерел, викликає велику тривогу. Артезіанські води набагато чистіші. І їх запасів на Україні чимало. Але й з артезіанськими водами буває не все гаразд. Колись гарантовано чисті підземні води нині вимагають ретельного аналізу. Наприклад, селище Маньківка Житомирської області безпосередньо постачається артезіанською водою. Як тепер з'ясувалося, у воді багато радону. Для лікування певних хвороб це цілюща вода. Але при щоденному вживанні радонових вод за санітарними нормами допускається не більше 2 — 4 беккерелів на літр. У питній ж воді його концентрація досягає 1000 беккерелів на літр! Така вода, звичайно, не поліпшує здоров'я. І це особливо прикро, бо очистити воду від радону неважко — достатньо її прокип'ятити. Навіть супутник радону — більш небезпечний радій-226 з дуже жорстким випромінюванням — також може бути видалений з води. Тобто, сьогодні вкрай необхідна наукова концепція використання підземних вод для пиття, яка передбачала б комплексні дослідження та інвентаризацію підземних джерел водопостачання й застосування екологічно надійних технологій їх доочищення.

Останніми роками популярними серед населення стали індивідуальні фільтри типу «Джерельце». При всій ефективності активованого вугілля як сорбента не можна однак замовчати того факту, що його безпосереднє застосування призводить до побічних негативних ефектів. Мікробіологи давно вже застерігали від можливості розвитку патогенних мікроорганізмів в умовах фільтруючого патрона з вугіллям: температура, вологість і вдосталь абсорбованих сполук — сприятливе середовище для мікробів. Новітні дослідження з використанням біосенсорних датчиків підтвердили ці побоювання.

Ясно одне: без грунтових досліджень і розробки екологічно безпечних вугільних фільтрів неприпустиме широкомасштабне виробництво таких апаратів. Тим більше, що є можливості розробити ефективні та безпечні «Джерельця» як для сімейного користування, так і для шкіл, лікарень, дитячих садків, підприємств харчової промисловості та громадського харчування.

Знову ж таки звертаємо увагу на використання для пиття підземної води. Як відомо, якість поверхневих вод є чутливим індикатором екологічної кризи, що спіткала Україну. В цьому плані підземні води більш захищені від впливу основних елементів біосфери (поверхневі води, атмосфера, грунт тощо). І насамперед серед позитивних якостей підземних вод слід виділити їх уповільнену реакцію на викиди від аварій. Щоправда, тут є і серйозна вада: якщо підземні води забрудняться, то процес їх очищення, точніше, самоочищення, може тривати десятки і сотні років.

Підземні води вимагають серйозного, дбайливого ставлення. Незважаючи на їх значну захищеність, за останні 10—15 років спостерігається зростаюча дія техногенних факторів забруднення, що поступово проникають до водоносних горизонтів, особливо грунтових. Це в основному забруднення, пов'язані із застосуванням у сільському господарстві отрутохімікатів, пестицидів тощо. В результаті у багатьох районах показники щодо нітратів, пестицидів та інших забруднювачів значно перевищують ГДК. Тому деякі райони залишилися без джерел питного водопостачання. Прогресуюче погіршення якості питної во-

ди спо... ному Д... Запорі... лтях.

Зрос... цидів... Зарее... пронин... 300 —...

Регі... забруд... ди. До... що ф... більш... іде в... цевих... Уж. Т...

тина... вода. ... швид... дуже... кож... біль... напр... зонт... шви... лика... трив... раді... що... гае... 200... чи... чина... влає... ло... для... мат... нос... вит... зем... пів... мув... деп... бор... абс...

ПОТРІБНА ПАСП... ВОДОЗАБ...

Для забезпечення населення чистою питною водою конче необхідно створити систему паспортизації всіх водозаборів — підземних і поверхневих.

— Будь-який цивілізований людині, — сказав головний державний санітарний лікар УРСР В. Шестаков, — зрозуміло, що вода є найважливішим фактором формування

...ксинових сполук. ...іоксинів набагато ...за щіаністий ка... ...важко сказати, ...ревищують ток... ...айсильнішої при... ...ти — кураре.

...насамперед спри... ...рвовопаралітичну ...нізм, що, до ре... ...ть до різкої агре... ...цини. Більші дози ...ечінку і, врешті, ... смерть. Увесь ...о трагічні наслід... ...ання американця... ...нами дефоліанту

робити нам на Україні? Можна звернутися за допомогою до московських учених, однак вони роблять аналізи тільки за валюту. Зрозуміло, що за таких умов ті, хто має забезпечувати нас якісною водою, просто не в змозі робити такі аналізи.

Повертаючись до проблеми водопровідної станції, директор Інституту колоїдної хімії та хімії води АН УРСР член-кореспондент АН УРСР В. Гончарук заявив: «У мене є серйозні підозри, що діоксинові сполуки можуть бути

є можливості розробити ефективні та безпечні «Джерельця» як для сімейного користування, так і для шкіл, лікарень, дитячих садків, підприємств харчової промисловості та громадського харчування.

Знову ж таки звертаємо увагу на використання для пиття підземної води. Як відомо, якість поверхневих вод є чутливим індикатором екологічної кризи, що спіткала Україну. В цьому плані підземні води більш захищені від впливу основних елемен-

ди спостерігається на Західному Донбасі, в Херсонській, Запорізькій та інших областях.

Зростає потрапляння пестицидів у підземну гідросферу. Зареєстровано випадки їх проникнення на глибину до 300 — 500 метрів.

Регіональним фактором забруднень стали радіонукліди. Дослідження показують, що фільтрація води з найбільш забруднених районів іде в напрямку тільки до місцевих річок. А це Прип'ять, Уж. Тетерів та північна час-

ту на питну воду. Нинішній стандарт не регламентує, наприклад, вірусне зараження води. І це в умовах, коли найсучасніша в республіці Бортницька станція аерації скидає нижче від Києва необеззаражену за вмістом вірусів воду. Її п'ють люди, які живуть нижче по Дніпру. В той же час ні Бортницька станція, ні водозабір не регламентують мінеральний склад води. Але ж мінеральний склад води також має надзвичайно важливе значення для людського організму. Сьогодні у багатьох випадках мінералізація несприятлива для здоров'я.

Дуже непокоїть стан санітарно-захисних зон навколо водозаборів питного постачання. Для того, щоб уряд республіки прийняв постанову про санітарно-захисні зони по Дніпру, по Київському водопроводу та по Десні, спеціалістам потрібно було багато років ходінь бюрократичними кабінетами. Сім-вісім років оббивали пороги Ради Міністрів УРСР, щоб довести необхідність охорони джерел водопостачання Києва. Але щодо інших джерел рішення уряду ще не вдалося пробити. Не виконуються заходи для охорони артезіанських свердловин, горизонтів. Через відсутність контролю

забруднюються чисті підземні джерела. Ось чому навіть підземне водопостачання, найбільш захищене, вимагає додаткової підготовки води, ретельного фільтрування її.

Розвіданих на Україні запасів цілком достатньо для розв'язання проблеми чистої питної води. І досягти цього можна кількома способами. По-перше, шляхом індивідуального водозабезпечення, коли потрібно мало води. По-друге, витрачати питну воду лише на прямі потреби. Якщо по-господарськи, то навіть Київ можна забезпечити водою для пиття з підземних джерел. Для цього, звісно, треба будувати окремий водопровід. А це потребує немало коштів. Але не більше, ніж витрачалось на дачі особливого призначення, де, до речі, проблеми з питною водою не існує. Рада Міністрів СРСР прийняла спеціальну постанову щодо розвитку водопостачання Москви за рахунок підземних вод. А чому б Раді Міністрів УРСР не зробити такий же крок щодо обпаленої Чорнобилем столиці України? Та й не тільки щодо столиці. Проблема питної води тривожить Харків, Одесу, Кривий Ріг та багато інших міст республіки.

забруднен... подарован... чисті підзе... ні запаси ... ної води н...

Адже вода... дукт харч... ми не мож... ного дня.

Третя ч... розробка і... рел водопо... ною фільтр... вдосконало... дообробки ... продажу ... створення... відуальни... надійна о... населення... дою. Зроз... принципи, ... дені у тех... води, кон... рити на ... станції ре... дуть вкла... ля у полі... централізо... печення, ... необхідніс... вого і пи... ня.

Погодж... цією захи... питної во... необхідне:

1. Вияв... і локалізу... вачі джер... (річок, оз...

2. Вир... щення пр... не допус... водні арт...

3. На ... приємства... ні, обігов... чання.

4. Ство... ну відпов... нями, ор... контролю... стан річо... стоку.

5. На ... нянській ... ціях побу... руди пер... які б ... якість пи...

6. Зро... ки якості... дати реко... технологі... і створит... тивний ... сірчаноки...

7. Забе... теріологіч... лабаторі... лу» висо... ми контр...

Зрозум... поліпшен... ди і захи... нення по... кових, е... них, полі... силь на ... жаль, не... Верховні... Але непр... діятись ... самперед... самим се... найновіш... ня води ... великі й ...

продовжу... вати нав... ще. І ще ...

а всі ми... яких би ... червоних...

якщо ра... вати при... жемо вс... мерців. ...

на захис... ниць, дж... криницю...

...ИСМАК ПИТНОЇ[illegible] ВОДИ

...ворюємо проект Закону УРСР «П[illegible]о ох[illegible]рону ...авколишнього природного середовища»

...оранж». Сьогодні ...відомо, що от... ...«оранжу» визна... ...вністю мізерних ...ме діоксинів.

...980 року склика... ...народні, так звані ...конференції. Ра... ...ені там присутні. ...няком» — без до... ...емає техніки для ... діоксинів. Що ж

у водопровідній воді. У Дніпрі діоксинів не виявлено. Зате у наших кранах вони можуть з'явитися».

Ми не хотіли б із цього робити сенсацію. А тим більше — лякати людей. Але замовчувати істинний стан справ, м'яко кажучи, не на користь читачів. Хворобу треба лікувати, а не робити вигляд, що її немає.

тів біосфери (поверхневі води, атмосфера, грунт тощо). І насамперед серед позитивних якостей підземних вод слід виділити їх уповільнену реакцію на викиди від аварій. Щоправда, тут є і серйозна вада: якщо підземні води забрудняться, то процес їх очищення, точніше, самоочищення, може тривати десятки і сотні років.

Підземні води вимагають серйозного, дбайливого ставлення. Незважаючи на їх значну захищеність, за останні 10—15 років спостерігається зростаюча дія техногенних факторів забруднення, що поступово проникають до водоносних горизонтів, особливо грунтових. Це в основному забруднення, пов'язані із застосуванням у сільському господарстві отрутохімікатів, пестицидів тощо. В результаті у багатьох районах показники щодо нітратів, пестицидів та інших забруднювачів значно перевищують ГДК. Тому деякі райони залишилися без джерел питного водопостачання. Прогресуюче погіршення якості питної во-

тина Київського водосховища. Причому горизонтальні швидкості фільтрації води дуже низькі. Досліджено також фільтрацію води з найбільш забруднених районів у напрямку водоносного горизонту, що живить Київ. Тут швидкість фільтрації не викликає занепокоєння. Але тривожить факт збільшення радіонуклідів, і це при тому, що зона аерації за рік досягає 10 метрів. А глибина тут 200—300 метрів. Незважаючи на це, за останніх кілька р[illegible] зафіксован[illegible]зне накопичення радіонуклідів. Причина передусім — у недостатньо досконалій технології влаштування ділянок навколо водозабору. Тобто, ми самі створюємо прямі шляхи для проникнення в чисті горизонти радіонуклідів. Слід мати на увазі й те, що водоносний горизонт, який живить багато водозаборів підземних вод у Києві, сягає на північ, де ще не вивчено формування забруднень поблизу депресійної низовини. І тому нині розширення водозабору в північному напрямку абсолютно неприпустиме.

...ДІЯ НА АРТЕЗІАНСЬКУ

...ода, яку ми п'ємо з ...ів, тобто з поверх... ...ел, викликає вели... ... Артезіанські во... ... чистіші. І їх запа... ...раїні чимало. Але ...ськими водами ...се гаразд. Колись ... чисті підземні ... вимагають ретель... ...у. Наприклад, се... ...ківка Житомирсь... ... безпосередньо по... ... артезіанською во... ...епер з'ясувалося, у ... радону. Для ліку... ...их хвороб це цілю... ...Але при щоденному ...адонових вод за са... ...нормами допуска... ...ільше 2 — 4 бек... ... літр. У питній ...го концентрація до... ...0 беккерелів на ... вода, звичайно, не ...здоров'я. І це особ... ...ро, бо очистити во... ...дону неважко — ...і прокип'ятити. На... ...утник радону — ... небезпечний ра... ...з дуже жор... ... випромінюванням ... може бути ... з води. Тобто, сьо... ... необхідна науко-

ва концепція використання підземних вод для пиття, яка передбачала б комплексні дослідження та інвентаризацію підземних джерел водопостачання й застосування екологічно надійних технологій їх доочищення.

Останніми роками популярними серед населення стали індивідуальні фільтри типу «Джерельце». При всій ефективності активованого вугілля як сорбента не можна однак замовчати того факту, що його безпосереднє застосування призводить до побічних негативних ефектів. Мікробіологи давно вже застерігали від можливості розвитку патогенних мікроорганізмів в умовах фільтруючого патрона з вугіллям: температура, вологість і вдосталь абсорбованих сполук — сприятливе середовище для мікробів. Новітні дослідження з використанням біосенсорних датчиків підтвердили ці побоювання.

Ясно одне: без грунтовних досліджень і розробки екологічно безпечних вугільних фільтрів неприпустиме широкомасштабне виробництво таких апаратів. Тим більше, що

ПОТРІБНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ВОДОЗАБОРІВ

Для забезпечення населення чистою питною водою конче необхідно створити систему паспортизації всіх водозаборів — підземних і поверхневих.

— Будь-якій цивілізованій людині, — сказав головний державний санітарний лікар УРСР В. Шестаков, — зрозуміло, що вода є найважливішим фактором формування здоров'я. Однак вода може відіграти таку ж роль у його ушкодженні.

Отже, треба добре знати основні показники всіх джерел водопостачання, а також основних забруднювачів. Для цього слід провести паспортизацію джерел, забезпечити їх охорону від забруднення, привести відповідно до сучасних умов стандар-

ПРИРОДА ЄДИНА

Як ми вже вказували, сьогодні якість питної води контролюється недостатньо. У той же час пронормовано біля півтори тисячі забруднень, до яких висувається умова, щоб у воді не перевищувались гранично допустимі концентрації. На практиці ніхто не контролює їх вміст. Традиційні схеми: коагуляція, фільтрація тощо були запропоновані в той час, коли у воді промислові забруднення не перевищували побутові.

Ми усвідомили небезпеку тільки тоді, коли змогли вимірювати малі концентрації численних хімічних забруднень. Щодо хімічних органічних та неорганічних забруднювачів рівень бар'єрних функцій сучасних водопровідних очисних систем надто низький. Нині особливо важливо визначити джерело утворення діоксинів. Не виключена можливість, що вони виникають при відбілюванні хлором целюлози в целюлозно-паперовій промисловості.

За даними Міністерства водного господарства УРСР, об'єм промислових стоків у 1990 році становив 2,9 мільярда кубічних метрів, у тому числі 28 тисяч тонн органічних сполук, близько 70 тисяч тонн нафтопродуктів, 28 тисяч тонн азотно-амонійних сполук. Багато річок України вже втратили здатність самоочищуватися від нафтопродуктів, солей важких металів. Величезним джерелом забруднень залишаються зливові стоки з територій великих міст і промислових підприємств, де у двічі-тричі сягає перевищення хімічних речовин і нафтопродуктів.

— Дуже велику роботу, — сказав перший заступник Держкомекології УРСР І. Лях, — належить виконати щодо запобігання змиву радіонуклідів з берегів Прип'яті, а там знаходиться 20 тисяч кюрі активності. У зоні Київського водосховища накопичено 3000 кюрі радіонуклідів.

Хоча промовець говорив, що для запобігання зливу укріплюються береги, проводяться роботи для зниження фільтрації в ставках-нагромаджувачах тощо, все ж до гарантованого, надійного захисту води ще дуже далеко.

А можливість поліпшення якості питної води і, врешті, забезпечення населення України екологічно чистою водою є. Член-кореспондент АН УРСР В. Гончарук вважає, що концепція вирішення цієї проблеми має включати в себе три напрями. По-перше, потрібно привести технологію обробки води на всіх водопровідних станціях відповідно до стану поверхневих вод. Починати треба з водозабору. Там, де це виправдано, доцільно використовувати підрусловий водозабір. На жаль, він не завжди можливий, як, зокрема, у Києві. Перешкоджає структура грунту під руслом Дніпра та Десни. Але існує інший спосіб захисту води від фітопланктону та від синьо-зелених водоростей: це штучний намив піщаних дамб, що практично повністю очищає воду від замуленої біоорганіки. Далі: потрібно замінити сульфат алюмінію (як коагулянт) або ж застосовувати його в поєднанні з полімерним флокулянтом замість активної кремнієвої кислоти.

На думку вчених, необхідно вирішити питання виробництва та застосування діоксиду хлору — дуже м'якого дезинфектанту, що не спричиняє утворення хлорорганічних сполук. Конче потрібно подумати про доцільність поєднання озонування і хлорування в технології водообробки. Великий ефект дало б потрійне озонування (в поєднанні з ретельною фільтрацією): передозонування при водозаборі (тут озонування виконує функцію знезараження); основне озонування, у процесі якого практично спалюються основні органічні сполуки, що є у воді; постозонування після стадії очищення на фільтрах. Тільки після цього застосовується знезараження хлором.

Другою частиною концепції є розробка альтернативної системи водозабезпечення. Немає сумніву, найбільш доцільним є використання підземних вод. Але й тут ситуація не така проста. Потрібні значні зусилля різних відомств, щоб уберегти від

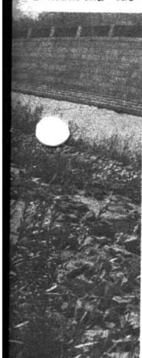
заступ... Інстит... мії та... УРСР... них на...

спеціа... дент «...

гається на Захід-
сі, в Херсонській,
та інших облас-

отраплянння пести-
вемну гідросферу.
но випадки їх
на глибину до
метрів.

ним фактором
стали радіонуклі-
ення показують,
ція води з най-
руднених районів
мку тільки до міс-
. А це Прип'ять,
та північна час-

ВОДИ

ох рону

ща»

ького водосхови-
му горизонтальні
фільтрації води
. Досліджено та-
ацію води з най-
уднених районів у
одоносного гори-
живить Київ. Тут
фільтрації не викл-
непокоєння. Але
факт збільшення
, їх при тому,
рації за рік дося-
ів. А глибина тут
етрів. Незважаю-
са остачніх кілька
ксован зне нако-
ідонуклідів. При-
сім — у недостат-
алій технології
ї ділянок навко-
у. Тобто, ми са-
мо прямі шляхи
нення в чисті го-
онування. Слід
зі й те, що водо-
зонт, який жи-
водозаборів під-
у Києві, сягає на
е не вивчено фор-
бруднень поблизу
низовини. І то-
зширення водоза-
чному напрямку
неприпустиме.

ИЗАЦІЯ

Однак вода може
ку ж роль у його

еба добре знати
азники всіх дже-
стачання, а також
забруднювачів.
слід провес-
зацію джерел, за
охорону від заб-
ривести відповід-
умов стандар-

ту на питну воду. Нинішній стандарт не регламентує, наприклад, вірусне зараження води. І це в умовах, коли найсучасніша в республіці Бортницька станція аерації скидає нижче від Києва необеззаражену за вмістом вірусів воду. Її п'ють люди, які живуть нижче по Дніпру. В той же час ні Бортницька станція, ні водозабір не регламентують мінеральний склад води. Але ж мінеральний склад води також має надзвичайно важливе значення для людського організму. Сьогодні у багатьох випадках мінералізація несприятлива для здоров'я.

Дуже непокоїть стан санітарно-захисних зон навколо водозаборів питного постачання. Для того, щоб уряд республіки прийняв постанову про санітарно-захисні зони по Дніпру, по Київському водопроводу та по Десні, спеціалістам потрібно було багато років ходить бюрократичними кабінетами. Сім-вісім років оббивали пороги Ради Міністрів УРСР, щоб довести необхідність охорони джерел водопостачання Києва. Але щодо інших джерел рішення уряду ще не вдалося пробити. Не виконуються заходи для охорони артезіанських свердловин, горизонтів. Через відсутність контролю забруднюються чисті підземні джерела. Ось чому навіть підземне водопостачання, найбільш захищене, вимагає додаткової підготовки води, ретельного фільтрування її.

Розвіданих на Україні запасів цілком достатньо для розв'язання проблеми чистої питної води. І досягти цього можна кількома способами. По-перше, шляхом індивідуального водозабезпечення, коли потрібно мало води. По-друге, витрачати питну воду лише на прямі потреби. Якщо по-господарськи, то навіть Київ можна забезпечити водою для пиття з підземних джерел. Для цього, звісно, треба будувати окремий водопровід. А це потребує немало коштів. Але не більше, ніж витрачалось на дачі особливого призначення, де, до речі, проблеми з питною водою не існує. Рада Міністрів СРСР прийняла спеціальну постанову щодо розвитку водопостачання Москви за рахунок підземних вод. А чому б Раді Міністрів УРСР не зробити такий же крок щодо обпаленої Чорнобилем столиці України? Та й не тільки щодо столиці. Проблема питної води тривожить Харків, Одесу, Кривий Ріг та багато інших міст республіки.

Забруднень величезний скарб, подарований нам природою— чисті підземні води. Необхідні запаси чистої консервованої води на випадок аварії. Адже вода — основний продукт харчування, без якого ми не можемо обійтися жодного дня.

Третя частина концепції— розробка індивідуальних джерел водопостачання з надійною фільтрацією. Поєднання вдосконалення технології водообробки з провадженням продажу фасованої води і створенням ефективних індивідуальних фільтрів — надійна основа забезпечення населення чистою питною водою. Зрозуміло, всі нові принципи, які будуть закладені у технологію очищення води, конче необхідно поширити на всі водопровідні станції республіки. Якщо будуть вкладені кошти й зусилля у поліпшення якості води централізованого водозабезпечення, то стає очевидною необхідність поділу промислового і питного водопостачання.

Погоджуючись із концепцією захисту та знезараження питної води, ми вважаємо за необхідне:

1. Виявити, паспортизувати і локалізувати всі забруднювачі джерел водопостачання (річок, озер, водосховищ).

2. Вирішити питання очищення промислових стоків, не допускати скидання їх у водні артерії.

3. На промислових підприємствах створити повторні, обігові системи водопостачання.

4. Створити єдину, наділену відповідними повноваженнями, організацію, яка б контролювала екологічний стан річок, формування їх стоку.

5. На Дніпровській і Деснянській водопровідних станціях побудувати очисні споруди першої стадії очистки, які б гарантували високу якість питної води.

6. Зробити експертні оцінки якості питної води та видати рекомендації за новими технологіями водоочищення і створити новий високоефективний коагулянт замість сірчанокислого алюмінію.

7. Забезпечити хіміко-бактеріологічні та радіологічні лабораторії «Київводоканалу» високоякісними приладами контролю якості води.

ПРИРОДА ЄДИНА

Як ми вже вказували, сьогодні якість питної води контролюється недостатньо. У той же час пронормовано біля півтори тисячі забруднень, до яких висувається умова, щоб у воді не перевищувались гранично допустимі концентрації. На практиці ніхто не контролює їх вміст. Традиційні схеми: коагуляція, фільтрація тощо були запропоновані в той час, коли у воді промислові забруднення не перевищували побутові.

Ми усвідомили небезпеку тільки тоді, коли змогли вимірювати малі концентрації численних хімічних забруднень. Щодо хімічних органічних та неорганічних забруднювачів рівень бар'єрних функцій сучасних водопровідних очисних систем надто низький. Нині особливо важливо визначити джерело утворення діоксинів. Не виключена можливість, що вони виникають при відбілюванні хлором целюлози в целюлозно-паперовій промисловості.

За даними Міністерства водного господарства УРСР, об'єм промислових стоків у 1990 році становив 2,9 мільярда кубічних метрів, у тому числі 28 тисяч тонн органічних сполук, близько 70 тисяч тонн нафтопродуктів, 28 тисяч тонн азотно-амонійних сполук. Багато річок України вже втратили здатність самоочищуватися від нафтопродуктів, солей важких металів. Величезним джерелом забруднень залишаються зливові стоки з територій великих міст і промислових підприємств, де у двічі-тричі сягає перевищення хімічних речовин і нафтопродуктів.

— Дуже велику роботу, — сказав перший заступник Держкомекології УРСР І. Лях, — належить виконати щодо запобігання змиву радіонуклідів з берегів Прип'яті, а там знаходиться 20 тисяч кюрі активності. У зоні Київського водосховища накопичено 3000 кюрі радіонуклідів.

Хоча промовець говорив, що для запобігання зливу укріплюються береги, проводяться роботи для зниження фільтрації в ставках-нагромаджувачах тощо, все ж до гарантованого, надійного захисту води ще дуже далеко.

А можливість поліпшення якості питної води і, врешті, забезпечення населення України екологічно чистою водою є. Член-кореспондент АН УРСР В. Гончарук вважає, що концепція вирішення цієї проблеми має включати в себе три напрями. По-перше, потрібно привести технологію обробки води на всіх водопровідних станціях відповідно до стану поверхневих вод. Починати треба з водозабору. Там, де це виправдано, доцільно використовувати підрусловий водозабір. На жаль, він не завжди можливий, як, зокрема, у Києві. Перешкоджає структура грунту під руслом Дніпра та Десни. Але існує інший спосіб захисту води від фітопланктону та від синьо-зелених водоростей: це штучний намив піщаних дамб, що практично повністю очищає воду від замуленої біоорганіки. Далі: потрібно замінити сульфат алюмінію (як коагулянт) або ж застосовувати його в поєднанні з полімерним флокулянтом замість активної кремнієвої кислоти.

На думку вчених, необхідно вирішити питання виробництва та застосування діоксиду хлору — дуже м'якого дезинфектанту, що не спричиняє утворення хлорорганічних сполук. Конче потрібно подумати про доцільність поєднання озонування і хлорування в технології водообробки. Великий ефект дало б потрійне озонування (в поєднанні з ретельною фільтрацією): передозонування при водозаборі (тут озонування виконує функцію знезараження); основне озонування, у процесі якого практично спалюються основні органічні сполуки, що є у воді; постозонування після стадії очищення на фільтрах. Тільки після цього застосовується знезараження хлором.

Другою частиною концепції є розробка альтернативної системи водозабезпечення. Немає сумніву, найбільш доцільним є використання підземних вод. Але й тут ситуація не така проста. Потрібні значні зусилля різних відомств, щоб уберегти від

Зрозуміло, що програма поліпшення якості питної води і захисту її від забруднення потребує великих наукових, економічних, юридичних, політичних та інших зусиль на найвищому рівні. На жаль, не все під силу навіть Верховній Раді республіки. Але неправильно було б і надіятись тільки на верхи. Насамперед необхідно перестати самим себе труїти. Навіть найновіші технології очищення води не врятують її, якщо великі й малі підприємства продовжуватимуть забруднювати навколишнє середовище. І ще одне: природа єдина, а всі ми — її рідні діти, до яких би партій — зелених чи червоних — не належали. І якщо разом не будемо рятувати природу, то завтра можемо всі опинитися в партії мерців. Станьмо ж усі разом на захист наших річок, криниць, джерел. Не плюймо в криницю!

Юрій БОЛЬШАК,
заступник директора Інституту колоїдної хімії та хімії води АН УРСР, кандидат хімічних наук.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

На узбережжі Меотіди

Уже не так і далеко довгоочікуване літо — пора відпусток, сезон відпочинку. Так і хочеться написати: рвонуть щасливчики з путівками, а також ті, у кого їх немає — «дикуни»,— до усіх можливих морів. Аж тут гальма: які там моря?

Схоже на те, що погляди націлюються на Азовське море. Так, до нього — ласкавого, цілющого, хоча й названого уже загиблим, незважаючи ні на що, навіть на заборонні акти.

Саме так, Азов потрібно рятувати. У цьому документі є дуже важливий пункт: «Забезпечити дотримання природоохоронних і санітарно-гігієнічних вимог у зонах рекреації, припинити відведення берегових територій Азовського моря під нове будівництво оздоровчих закладів та інших об'єктів».

Так ось, щоб вилікувати або хоча б оздоровити Азов, доводиться де в чому відмовляти людям. Тим же шахтарям, наприклад. Припало до серця гірникам шахтоуправління «Новогродівське», скажімо, місце для бази відпочинку на 250 чоловік у районі села Юріївки Першотравневого району. Кажуть, наче на замовлення. Тут і річечка впадає у море. А з пляжем для гірників — зась! Усе вже розподілили, обнесли парканами. Пансіонатів, таборів, баз відпочинку навкруги — не полічити.

І ось проблема: чи зводити пансіонат, якщо для його мешканців немає практично підходу до моря, чи доведеться канючити місце під сонцем у сусідів.

О. Семіохін, голова постійної комісії облради народних депутатів з охорони природи і раціонального використання природних ресурсів, має тверду позицію:

— Погоджуючи відведення території, інстанції забувають про те, що за санітарною нормою на кожного відпочиваючого має припадати п'ять квадратних метрів пляжу. А облсанепідстанція, незважаючи на це, дає «добро». Підписали — і з рук геть. А якби ще й відповіли!

Є й така позиція: мовляв, нехай їдуть, місця всім вистачить, розберуться між собою.

І їдуть, певна річ, і будують. Третім ярусом обперізують Меотіду, незважаючи на заборонні акти. Хоча побудуватися тут зовсім непросто.

— Потрібно пройти чимало інстанцій, щоб одержати дозвіл, — запевняє заступник начальника відділу землекористування і землеустрою при облвиконкомі А. Бугайцов. — Землекористувач, міськрайвиконкоми, архітектор, санепідстанція, комітет з охорони природи, агропром, інші служби. До того ж, два кола — районний, обласний рівень і остаточно — облвиконком, а для об'єктів відпочинку ще одне коло — республіканське: Держбуд, Міністерство охорони здоров'я, профспілкові органи. На збір підписів затрачають від шести місяців — до року. Плюс рік — на проведення проектно - пошукових робіт.

Що й казати? Прорахунок — і нанівець зводиться думка великого колективу. Те ж «Новогродівське» може мати свій пансіонат з видом на море, але без місця на бережку, так би мовити, у загальному вагоні з купейними квитками.

Ще, мабуть, образливіше Донецькому трикотажному об'єднанню, яке затіяло будівництво бази відпочинку у Сєдовому. Склали проект, ніби й без порушень, а тут — місця гніздування рідкісних птахів.

— Єдині на всьому Азовському морі, — підтвердила зоолог еколого - культурного центру «Донбасекос» Є. Пожидаєва. — Степова лучна теркушка, ходулочник занесені до Червоної книги України. Їх усього від 15 до 30 пар і гніздяться саме в цьому місці, на Бакаях, де трикотажники мають намір збудувати базу відпочинку. Тутешній ландшафт приваблює ще одного рідкісного птаха — широклювку. Вона не у Червоній книзі, але кількість гнізд зменшується. Її потрібно захистити.

— А що ж комітети з охорони природи?

— Всю цю інформацію про птахів ми їм передали.

— Ще й по цьому факту, — доповнив О. Семіохін, — можна зробити висновок про якість погодження. Підписують, я вважаю, не дивлячись.

— Отаке нестикування між тими, хто погоджує, безперечне, — погоджується й А. Бугайцов. — Трикотажне об'єднання уже «обпеклося» на Юріївці — проблема з каналізацією. Переключилися на Сєдове, і місце як місце, а тут червонокнижні птахи «підвели». Облкомприроди допустив халатність. Та й інститут «Донбасцивільпроект», генеральний проектувальник забудови узбережжя Азовського моря, не зважив усі «за» й «проти».

Давайте тепер поглянемо, скільки «проколів» виявилося лише в одній справі — відведенні берегових територій. На рішення Верховної Ради республіки не дуже зважають: будуй, де хочеш, відпочивай, як заманеться.

Тому й зводять бази відпочинку, пансіонати, табори, які шкодять що тобі середньої потужності завод: порушують санітарні норми і цілющу Меотіду — Азовське море — перетворюють у вигрібну яму регіону. Та от вичистити її — небагато бажаючих.

Віктор ПАСІЧНИК,
перший заступник головного редактора обласної газети «Жизнь».
Донецьк.

АНОНС

«Рак — це не страшно...» — стверджує автор методики лікування раку Т. В. Воробйова. Інтерв'ю з нею читайте у наступному випуску «Cito!», який вийде 4 квітня.

Всім, всім, всім!

«ПРОТИ СНІДу»

— таку назву має фонд, що створюється з ініціативи Української Духовної Республіки та Київської крайової організації Народного руху України. До такого кроку фундаторів спонукало розуміння ситуації, що склалася в республіці: незважаючи на зусилля уряду, процес розповсюдження СНІДу залишається безконтрольним. Достатньо поглянути на зведення про забезпеченість закладів охорони здоров'я інструментарієм — і стає зрозумілим: чекати добра не доводиться. Тож треба весь народ піднімати на боротьбу за виживання.

Кошти фонду планується витрачати на пропаганду здорового способу життя, профілактику, діагностику і лікування СНІДу; правовий захист хворих — це зможе перевірити кожний, хто братиме участь у його створенні. Візьмемо ж, браття, в свої руки захист свого майбутнього!

Юлія УДОВИЦЬКА.

ВІД РЕДАКЦІЇ: повідомлення про бажання зробити свій внесок у фонд «Проти СНІДу» просимо надсилати на адресу «Голосу України».

ДАЛІ ТІЛЬКИ СМЕРТЬ...

Відгукніться, спонсори

Важко перелічити проблеми, успадковані від тоталітарної системи. Чи не найпекучіша з них — втрата людиною почуття гідності. Система обплутала своїх громадян силою-силенною принижень, унаслідок чого пересічна людина поступово звикла до ролі жебрака-прохача під дверима бюрократа, біля прилавка магазину і навіть у лікарняній палаті.

Наші переповнені лікарні, огляди пацієнтів у присутності сусіда по палаті, відсутність елементарного комфорту, який хворий мав удома навіть в умовах нашого невибагливого побуту, — це задавнена соціальна хвороба. Ми часто нарікаємо на низьку санітарну культуру населення, на рівень медичного обслуговування в нашій країні, але не завжди усвідомлюємо, що це не вина, а біда і наших медиків, і хворих. Для істотного поліпшення ситуації необхідні радикальні зміни економічних основ життя, ламання багатьох стереотипів. Я хочу торкнутися теми, яка досі не обговорювалася на сторінках не тільки широкої, а й медичної преси. Мова йтиме про пацієнтів, яким медицина вже нічим допомогти не може.

У нашому «гуманному» суспільстві проблема догляду громадян, які все своє життя віддали суспільству і передчасно залишають «земну юдоль», є однією із найзанедбаніших. Медичний догляд інкурабельного хворого в домашніх умовах, як правило, зводиться до періодичних відвідин його медсестрою, яка робить потрібний укол. Якщо хворий страждає від болю, домочадці вимушені набувати певних навичок, і це ускладнює життя сім'ї. Якщо скажу, що від болю, спричиненого тільки раком, страждають понад чотири мільйони хворих, то ви легко уявите, скільки людей, які за ними доглядають, позбавлені нормального життя. Чи є тут вихід? Він у створенні спеціальної протибольової служби, до якої могла б у разі потреби звернутися будь-яка людина. За кордоном, зокрема у США, утворюють товариства боротьби з болем, які діють під опікою харитативних (милосердних) або церковних організацій. Спроби організувати щось подібне є і в нас — ухвалено відповідний наказ Міністерства охорони здоров'я СРСР, але до практичного розв'язання питання ще доволі далеко.

Але ж ідеться не тільки про те, щоб позбавити хворих болю, а й про те, що їх нема кому доглядати. «Сиділку» не знайдеш, та й грошей у середньої сім'ї немає, щоб її найняти. Навіть якщо «безперспективного» хворого влаштують у стаціонар, то не надовго, та й який там догляд? За кордоном заклади для безперспективних хворих створено. Так званий «хоспіс» покликаний замінити хворому домівку в найкритичніший період його життя. Зрозуміло, що мова може йти лише про симптоматичне лікування: боротьбу з болем, регулювання основних фізіологічних чинностей організму. Основне в такому закладі — створення сприятливого психологічного клімату, догляд за хворими. Робота в подібних закладах потребує великої посвяти з боку обслуговуючого персоналу, справді християнської любові. Ми свідомі того, що не можна сліпо наслідувати традиції, які склалися в інших культурно-психологічних і матеріально-економічних умовах. Ми усвідомлюємо небезпеку перетворення таких «хоспісів» на «богадільні» гіршого зразка. Про все це треба пам'ятати, добре обдумати свої кроки, щоб не скомпрометувати саму ідею.

І все-таки ми вирішили почати. Перший «хоспіс» у Львові планується створити під егідою Українського фонду милосердя і здоров'я. Є вже приміщення, є група лікарів-ентузіастів. Шукаємо спонсорів, які могли б забезпечити належний матеріальний рівень нового закладу. Налагоджуємо зв'язки з представниками релігійних організацій. Думаємо про всебічне психологічне забезпечення нової ідеї. Але найважливіше — знайти підтримку і розуміння широких кіл громадськості. Ми усвідомлюємо психологічні бар'єри, які треба буде здолати майбутньому пацієнту та його родині, перш аніж зважитися на «хоспіс». Тому найпершою умовою функціонування таких закладів має бути дуже високий рівень сервісу — на кшталт доброго санаторію.

Ми ще не маємо досвіду, яким можна поділитися, існує поки що чиста ідея. Сподіваємося на реагування читачів, на обговорення наших сумнівів і тому апелюємо до громадськості з питанням: чи може цивілізоване суспільство залишити поза своєю увагою умови, в яких людина проводить свої останні тижні чи дні?

Борис БІЛИНСЬКИЙ, професор, голова Львівського відділення Українського фонду милосердя і здоров'я.

Крізь закордонні окуляри

...А ходимо по грошах

Перебуваючи на Ровенщині у своїх справах, один німецький підприємець почув, що у Корці є цілюща вода. Що за вода? Наскільки цінна? — вони, іноземці, дуже цікаві. Гостю, зрозуміло, не тільки дали прочитати висновок учених Одеського науково-дослідного інституту курортології, а й показали корецький «оазис здоров'я».

— Та ви ж по грошах ходите!.. — така була реакція.

Вода у Корці справді унікальна, але, на жаль, як і інші цінності, даровані нам щедрою природою, використовується вкрай незадовільно. У відкритої тут лікарні - реабілітації поки що лише назва солідна. А насправді...

— Притулок ми знайшли, — розповідає головний лікар Петро Ничипорук, — у пристосованих приміщеннях, зведених ще за царя. Тіснява така, що хворі задихаються у буквальному розумінні слова. Новий комплекс обіцяють, але його поки що навіть у проектній документації немає...

Ідемо вузькими, але чистими і затишними коридорами, галереями, що ними з'єднані одноповерхові будиночки. Хазяйська рука помітна в усьому, видно, що персонал лікарні намагається робити все можливе для людей...

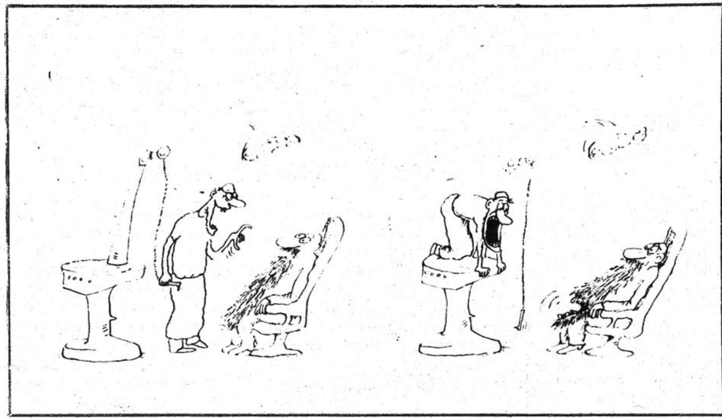
— Ціни немає цій водиці, — каже один із пацієнтів, Василь Рощик з Ровно. — Завдяки їй та золотим рукам масажиста Богдана Бондарчука за короткий строк я став почувати себе набагато ліпше...

Майже дві тисячі хворих цього року лікуватимуться в Корці стаціонарно, 800—900 чоловік — амбулаторно. Реабілітуються неврологічні, терапевтичні, гінекологічні хворі. 95 відсотків значно поліпшують свій стан, тож вдячності їхній краю немає. Але від тієї вдячності гірко, коли подивитися, в яких умовах одержують вони те лікування. В палатах по 3—6 чоловік. Харчування просто жебрацьке: на кожного хворого припадає аж... 1 карбованець 36 копійок — і це при сучасних цінах!

А ходимо, як сказав іноземний гість, по грошах...

Сергій МЕЛЬНИЧУК, власний кореспондент «Голосу України».

Ровно.

Допекли...

КРОВ — НЕ ВОДИЦЯ

і щоб відновити її, донору, який здає кожних два місяці по 400 г (а саме стільки я здаю), треба неабияк харчуватись

У сьогоднішніх умовах це проблема. Раніше було: готуючись до здачі крові, йдеш на базар, купуєш калорійні продукти... А тепер? Якось влітку довелось мені здавати кров без цього (терміново треба було переливати кров тяжкохворій людині) — потім ледве дійшла додому: в очах усе пливло, вуха ніби ватою заклало... І подумала тоді: треба нарешті добиватися, щоб донорам якось допомагали. А то на словах нам так вдячні, а як до діла, то дадуть талон на обід (аж на 1 крб. 40 коп.), який маєш з'їсти в найгіршій їдальні міста, де збираються алкоголіки (і тільки там) — ото й уся турбота.

Пішла в наш районний Червоний Хрест, виклала свої міркування. Вислухали уважно. Невдовзі склали список почесних донорів району (їх виявилось 58 чоловік) і стали клопотатись, щоб прикріпили нас до магазину, де ми могли б купувати потрібні продукти. Та те клопотання ніякого результату не дало. В райвиконкомі не хочуть вирішувати наших проблем. Відмовили навіть у проханні прикріпити до іншої їдальні. Та нехай вони, хто відмовив, самі поруч з алкоголіками і обідають. Нехай тоді і кров самі здають, коли потрібна буде їхнім родичам та знайомим. Чи думають: біда їх обмине?

Ми, донори Краснограда, вирішили кров не здавати, аж поки місцева влада не зрозуміє: ми теж люди і теж потребуємо гуманності.

А. ФИЛЬ, до якої приєднались: Н. ЛУЦЕНКО, А. ЧЕРМЕЦЬ, В. ФЕОКТИСТОВ, Л. ГИЛЬОВА, В. УТКІН, А. ПАВЛОВ, М. ЧОРНИЙ, Г. КУРДЮКОВА, В. КОВАЛЕНКО та інші.

Красноград Харківської області.

Від редакції. Ми не думаємо, що донори Краснограда відмовляться здати кров, якщо постане питання про життя людини. Але чи можна далі випробовувати їхнє терпіння? Та й не тільки їхнє. Всі донори у нас однаково у принизливому становищі. І це при тому, що в хірургічних відділеннях через те, що бракує донорської крові, відкладаються операції, а у негайних випадках її змушені здавати, іноді ризикуючи здоров'ям, самі медики! Тож чи довго чекатиме вирішення поставлене донорами Краснограда питання?

Плесо

РИБАЛЬСЬКА ЕСТАФЕТА

Завзятці-рибалки Дніпропетровської обради УТМР спромоглися нещодавно на змагання по підводному лову. Спочатку вони пройшли у Дніпропетровському, Верхньодніпровському, Новомосковському, Токмаківському, Криворізькому та інших районах. А потім десять найспритніших і найвезучіших команд виборювали першість та призові місця на обласних змаганнях.

Того погожого засніженого ранку 32 учасники тихого захоплюючого полювання із замовленими вудками, з найхитрішими (секрет особистих фірм) наживками облюбували найзручніші місця кльову біля майстерно просвердлених лунок. Дійство відбувалося у Заріччі. Це — в затоці Дніпродзержинського водосховища Верхньодніпровського району.

Цікаво, що рибалки боролися і за команду, і за особисту першість.

Кому ж пощастило?

Як визначили прискіпливі і суворі судді Валентин Цимбал, Володимир Титов та Олег Куц, найдружнішими і найбільш вдало «замовленими» виявилися вудки у криворізької команди. Саме члени Українського товариства мисливців і рибалок цього колективу Петро Барлит, Сергій Барлит та Володимир Захарков вибороли командну першість.

Друге місце — за Апостолівською райрадою (члени команди В. Ромихін, Е. Спинчевський, А. Прохватило). На третьому — команда дніпропетровців — В. Сігньов, І. Піддубний, Ю. Жовтенко.

Основу улову становили окуні та плітки. Найбільше рибальське щастя випало Володимиру Сігньову. Він піймав (великої та малої) три кілограми 750 грамів і завоював особисту першість у змаганні. Друге та третє місця розділили між собою верхньодніпровці В. Збаранський і В. Шевченко.

Змагання виявили і «хитруна», який примовляв, як і відомий герой народної казки, — «Ловись, рибко, велика та велика». Ним став уже згадуваний В. Шевченко, взявши реванш за третє місце найкрупнішим окунем змагань. Екземпляр заважив 430 грамів.

Кажете, не густо. Дарма. У кількох рибалок зірвалися... 5—7-кілограмові (!)... трофеї.

Іван ЛОБАНЬ.
Мал. Володимира ТАРАНА.

Початок тепер уже минулої зими зовсім не віщував лиха водоймам. Плеса довго не замерзали. Задоволені єгері-доглядачі ставків та озер, навіть не роблячи замірів вмісту кисню у воді, були спокійні за зарибок: усе гаразд.

ЗАРИБОК ВРЯТОВАНО

Та от несподівано вдарили морози. Водойми скувала крига. Така раптова екологічна зміна насторожила багатьох господарів мисливсько-рибальських господарств. Затурбувалися і яготинці на Київщині. Голова районної ради Українського товариства мисливців і рибалок Володимир Гейко запропонував у всіх водоймах терміново зробити заміри вмісту кисню.

Результати «операції» були невтішні. На озері Іржавець, що під Яготином, замість звичайних 6 міліграмів кисню на літр води тепер стало усього 2.

Спеціалісти вдарили на сполох, звернулися в обласну раду УТМР. На місце події прибув старший іхтіолог обради В. Копійко. Він і запропонував простий і надійний засіб від задухи риби.

У кількох місцях 72-гектарного озера під керівництвом і за активної участі єгерів Олега Антропова та Олександра Нам'ясенка пробили великі ополонки.

На ополонках встановили човнові мотори, включили їх у робочий режим.

Таким нехитрим способом, нагнітаючи повітря у воду, збільшили вміст кисню у водоймі. Зарибок було врятовано від задухи.

Рибальський сезон літа-91 на Іржавці має бути врожайним. Адже рибалки Яготинського мисливсько - рибальського господарства торік добре зарибнили цю водойму. Вони впустили в Іржавець понад 50 тисяч штук малька коропа та товстолобика.

Березневі обстеження показують: риба, завдяки турботам господарів, перезимувала добре.

Тарас ПИЛИПЕНКО.

УВАГА: КОНКУРС!

Враховуючи, що закінчився зимовий сезон, вважаємо, що саме зараз час усім любителям мисливства й рибальства вдатися до спогадів про пригоди та цікаві випадки, які траплялися з ними. Тому конкурс ми умовно назвали «Пригода». Ми не обмежуватимемо вас ні в чому — це може бути маленька інформація, фотографія чи оповідання. Найголовніша умова — щоб було цікаво. А на переможців чекають призи, які знадобляться будь-якому мисливцю, рибалці чи просто туристу. Отже, чекаємо ваших розповідей.

Пишіть нам на адресу: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4. Редакція газети «Голос України».

На конверті обов'язково зробіть помітку: «Пригода». Бажаємо успіху!

ПРИКМЕТІ ВІР

Якщо граки прямують на гнізда, весна буде теплою.

Сині хмари — на тепло або на дощ.

Ранній приліт журавлів — рання весна.

ЩАСТИ ТОБІ, МАРТІНЕ!

Такса з-під шафи — так інколи жартома кажуть про цю породу собак, що мають короткі ноги, широкі й міцні груди, видовжений тулуб і довгі вуха. Їх доброзичливе ставлення до людини, особливо до дітей, дає іноді підставу вважати, що такса — цікава іграшка, пристосована лише для життя в кімнатних умовах. Деякі «кімнатні» представники цієї породи навіть набули літературної слави, як, наприклад, Хіна і Бром А. Чехова або Утіка М. Шагінян. Тому й сьогодні аматори нерідко тримають таких собак як декоративних, хоча такими вони, по суті, ніколи не були.

Вивели породу для специфічного виду полювання — на норових звірів. Звідси й низенький зріст собак, короткі ноги, дуже міцні щелепи, рухливе і гнучке тіло. Навіть у назві, що походить з німецької, відбилася спеціалізація собак цієї породи — полювати на борсуків, лисиць тощо. Сміливість такс, їх вміння добре плавати дозволяють застосовувати їх в інших видах полювання. Так, пара здружених такс здатна «посадити» навіть дебелого кабана.

Висота такси 22—27 сантиметрів, індекс розтягнутості — 155—170. Цих собак навіть не треба дресирувати, адже, переслідуючи здобич у норах, вони керуються не командами, а діють за власним розсудом.

Ці гладкошерсті такси, що їх ви бачите на знімку, живуть у Києві. Їх родовід веде початок з Німеччини. Собаки мають нагороди, здобуті не на одній виставці. А серед мисливських трофеїв — десятки лисиць. Високі якості породи зафіксовано в Республіканській книзі мисливських собак, каталогах Всеросійської, Української та інших виставок.

Чорний Мартін — це батько (він зліва), а поруч з ним його син — коричневий Арчі. Цікаво, що свого сина Мартін спочатку не визнавав, навіть тікав від нього. Згодом, мабуть, все-таки «заговорила» рідна кров — батько і син здружилися. Арчі визнає Мартіна як старшого і завжди намагається виказати йому шану — на прогулянках йде на півкорпусу позаду, поступається кращим місцем удома, а якщо батько замурзався на прогулянці — вилизує його. І є за що, адже саме батько був його першим «наставником» по норовому полюванню.

Кмітлива, охайна такса гармонійно вписується в інтер'єр сучасного житла, ніколи не заважає господарям, дуже їм віддана. У помешканні городянина вона краща від будь-якого вартівника, замків чи сигналізації. Опитування серед квартирних злодіїв США свідчать, що вони більше всього бояться наразитися на собаку в помешканні. Крім того, собаки створюють своєрідний психологічний мікроклімат у сім'ї.

Що ж до Мартіна, то він їде на міжнародну виставку мисливських собак до Москви. Він один відстоюватиме породу такс. Що ж, щасти тобі, Мартіне!

Вячеслав АРУТЮНОВ, член УТМР.
Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

Пригода

ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ

Ніч. Ми лежимо у засідці на краю поля під лісом. Наш автомобіль ГАЗ-69 захований поряд у густому чагарнику. Старший єгер стає на машину і поглядає навкруги. Сюди ось-ось над'їдуть браконьєри пополювати з-під фар.

— Що не кажіть, — порушує мовчанку єгер М. Щербаков, — а мисливець тепер не той пішов.

— Це ж чому? — під'юджує колегу голова райради УТМР О. Сугоняк.

— А ось послухайте, — починає Михайло Опанасович. — Це було на початку 60-х років. Полювали ми на зайців та лисиць на Роменщині. День був теплий, ясний, нам таланило. Десь в полудень вирішили, як годиться, пообідати. Посідали під солом'яною скиртою. Усі зібралась, а Петра немає. Де ж він? Раптом дуплет у лісосмузі — і на нас вибігає і тут же падає поранений заєць. Я забрав Петрів трофей і поклав поруч.

Тієї ж миті з'явився захеканий Петро і вигукнув:

— Я зараз... тут десь мій заєць! — і подався за лісосмугу.

Мабуть, треба було його зупинити, та подумалося: нехай пробіжиться, коли сили багато. Приблизно через півгодини Петро повернувся, несучи дебелого русака.

— Це ж треба! — збуджено розповідав він. — Тільки вибіг на узгір'я, а він як шусне з-за кущів — і навтікі. Ні, думаю, після мого дуплету далеко не втечеш. Кілометрів зо два гнав за ним.

Можете уявити подив Петра, коли ми показали йому його першого зайця. Ось які мисливці були колись!

Олег САДОВСЬКИЙ.

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Головний редактор — 446-92-11

Заступники головного редактора — 446-70-42, 446-91-16, 446-91-37, 446-91-96.

Відповідальний секретар — 446-72-63.

Завідуючий коректорською — 446-60-22.

Відділи:
міжнародний — 446-91-20,
листів — 441-88-28,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-55,
екології — 441-88-58,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Леонід Самойленко.

Чергові редактори — Яків Гальченко, Володимир Сіробаба.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Галина Адамович, Галина Каблак, Олена Кисліцина, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Віктор Процун, Раїса Гринюк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150641.